

CVRIERVL LICEVLVI /FTII PETRV SI PAVEL

Sumar:

Pentru elevi	<i>Ionescu I. Constantin cl 8 Lit.</i>
O, plecările (versuri)	<i>Pătrașsu Paul cl. 6 A.</i>
Inceput (versuri)	<i>Rădulescu Constantin cl. 6 B.</i>
Târg la Dicosânmartin	<i>Dima Mircea cl. 6 A.</i>
Mica Publicitate	<i>Mărdărescu Mircea cl. 8 A.</i>
Hérèdia (versuri)	<i>Pătrașcu Paul cl. 6 A.</i>
Viața (versuri)	<i>Rădulescu Constantin cl. 6 A.</i>
Poveste (versuri)	<i>Țigănuș Nicolae cl. 7 Șt.</i>
Impresii din Ardeal	<i>Teodorescu Ștefan cl. 7 Șt.</i>
Terține	<i>Țigănuș Nicolae cl. Șt.</i>
Un' vis	<i>Eșianu I. Teodor cl. 3 A.</i>
Scrisoare tatălui meu (versuri)	<i>Cojan Ion cl. 4 A.</i>
Despre frumos	<i>Stmionescu A. Gheorghe cl. 7 Lit.</i>
Lucian Blaga—Orizont și Stil	<i>Niculescu P. Radu cl. 8 Șt.</i>
Personalitatea lui P. Carp	<i>Oprîș Mihai cl. 8 Lit.</i>
Încercare de paralelă între Sadoveanu și Rebreanu că romancieri	<i>Qprîș Mihai cl. 8 Lit.</i>

Știință — Artă — Literatură

Cronica științifică: Razele ultra violete; Despre vitamine.

Pagina traducerilor; Poeții noștri; Visul

Cărți — Reviste — Știri, Mihail Galița - Aspecte culturale din trecut; Traian Ion - Pentru străjerii neamului. — Recenzile revistelor primite. Redacționale

REDACTIA /I ADMINISTRATIA

Liceul „St. Petru și Pavel” — Ploești

CURIERUL LICEULUI

„SFINȚII PETRU ȘI PAVEL” PLOIEȘTI

Organ al Liceului „Sf. Petru și Pavel”
și al Soc. „I. L. Caragiale”

Februarie 1937
Anul XV No. II

REVISTA APARE CU APROBAREA

D-lui Prof. **STOICA TEODORESCU**, directorul Liceului
și a D-lui Prof. **A. MOȘOIU**, președintele soc. I. L. Caragiale.

cu sprijinul d-lor Profesori ai Liceului

sub directa supraveghere și îngrijire a D-lui Prof. **R. Ionescu Gregorian**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

și a unui comitet de elevi format din:

Oprîș V. Mihai, cl. VIII Literară
Niculescu Radu, cl. VIII Științifică
Mărdărescu Mircea, cl. VIII Științifică
Teodorescu Ștefan, cl. VII Științifică

Redacția și Administrația: Liceul „Sf. Petru și Pavel” — Ploiești

PENTRU ELEVI

Știu bine că această revistă își trăește viața în lumea elevilor și lor mă adresez. În afară de „bucăca cărții” cum se zice în limbajul școlăresc, pentru desăvârșirea educațiunii sufletești și intelectuale, elevul trebuie să mai citească și alte cărți. Mulți dintre elevi se pot mândri cu cultura ce și-au însușit-o și cu educația ce și-au făcut-o printr'o lectură sistematică.

Greșeala mare ce o fac mulți dintre elevi este că nu citesc sistematic, nu aleg ceace citesc, ci dimpotrivă citesc tot ce le cade în mână. Desigur că aceasta nu duce la un bun rezultat. Marea nenorocire este că în mâinile oricui cad cu mai multă ușurință, acele cărți cu coperta colorată, ce bat la ochi de la distanță. Dar nenorocirea nu este pentru oricare. Rolul cărților se schimbă cu vârsta omului. Pentru omul în vârstă, care și-a format un anume caracter, lectura este o distracție, un mijloc de a pierde timpul, mai ales azi, când omul muncește așa de puțin cu fizicul. Pentru tânărul neformat încă, citirea cărților se face cu un scop educativ. Dar trebuie să se știe că nu orice carte poate sta în slujba acestui scop înalt. Cititul joacă prin urmare, un mare rol în formarea caracterului unui individ. Desigur că în privința aceasta trebuie să se facă o selecție, prin care să se ia numai ce este bun și folositor din tot cât s'a scris și cât se scrie.

Oameni competenți au făcut astfel de selecțiuni, consacrand adevăratele opere de artă și înlăturând pe cele, care nu meritau să aibă dreptul la viață. De aci deducem că la vârsta noastră trebuie să citim numai ceace

ne-ar influența în bine, contribuind la educația noastră.

E bine să știm și ce nu trebuie să citim. Socrate spunea că „oamenii nu fac binele, pentru că nu-l cunosc”.

Mutatis mutandis ar fi: elevii nu se feresc de rău, pentru că nu-l cunosc.

Fericit este cel ce nu cunoaște răul, dar de multe ori îl face inconștient.

Astăzi se scriu multe cărți, cari sunt departe de a îndeplini rolul de care vorbeam mai sus . . . . .

Trăim într'o epocă de dezechilibru moral și material, a căror cauză nu mă silesk să o caut. Poate că fiecare din aceste două stări își sunt cauză reciproc. Deocamdată, aceasta nu ne interesează. În timpul de azi, materialismul tronează. Astăzi, când fiecare caută să trăiască mai bine, să-i fie viața mai ușoară, fiecare trăește numai pentru el, vrea binele numai pentru el. Egoismul tot așa de puternic și răspândit, că puțini sunt acei cari mai trăesc și pentru alții. Aceștia sunt ca insulele într'un ocean, liniștite, sigure și neclintite, disprețuind, par'că, valorile ce se sbuciumă fără rost. Aceștia vor fi în veci slăviți de omenire. Dar mai e o categorie de oameni. Sunt cei ipocriți și speculanți, cari, sub cuvânt că vor binele altora, trag spuza tot pe turta lor. Pe aceștia vă sfătuiesc să-i evitați și să vă feriți de tot ce este opera lor. Acești indivizi ipocriți și speculanți se pretind a fi artiști, cari creează pentru folosul moral al omenirii. Ei nu scriu decât pentru bani. Ei speculează slăbiciunile unui anumit public, pe cari le satisfac îndeajuns în schimbul banului. Iată-le răsplata: banul.

Aceasta nu poate fi răsplată decât pentru un om prea josnic și nici decum pentru un artist. Alta este răsplata artistului.

Arta... ce frumos lucru, ce nobil și ce înălțător. Tot ce e frumos, grațios, demn de admirat, este artă. Arta nu trebuie să aducă un câștig material.

Adevăratul artist nu creează opere de artă, pentru a-și umple punga cu bani.

El creează desinteresat de așa ceva și răsplata lui este cu totul alta. Este aceea mulțumire sufletească, aceea bucurie că a creat ceva frumos, grațios, demn de admirat. Banul nu poate fi pentru artă nicidecum un scop, ci numai un mijloc de realizare. Scopul artei este de a contribui la înălțarea morală a omului și nu la coborârea lui. Ca să aibă o scuză pentru pornografiile ce alcătuiesc operele lor, acești ipocriți și speculanți ce se ascund sub masca artistului, formulează un scop mai presus de ban. Ei pretind că susțin o teză.

Dar care să fie acea teză, care să se întrevadă cu ocările mahalagioaicei cu mâinile în șolduri în fața vreunui vecin sau în vorbele murdare de prin localuri de perdiție? Oare toate acestea îți înobilează sufletul? Acestea sunt

sentimentele nobile, care caracterizează opera de artă?

A! da... poate dumnealor și-au ales, după cum pretind, un anume tip, pe care vor să ni-l prezinte în culorile realității. Sunt sigur, că numai lucrătorilor din fabrici și celor ce împart ziarele pe străzi le plac femeile de la mahala, așa cum le prezintă ei în preținsele opere de artă. Mare depărtare de la mahalagioaica lui Caragiale, care este reală, până la acele din romanele domnilor de azi, care se pretind a fi artiștii! Orice ar spune aceștia, este lucru sigur că, din egoismul și materialismul, care-i stăpânește, storc bani din pungile celor ce nu-s deprinși a vedea răul, pe o cale, care înjosește și arta și coboară moralicește și pe cititori. Cei în drept trebuie să se alarmeze de acest fapt și să lupte cu tărie pentru adevărata artă, care este înălțare și noblețe și nu pornografie. Să lupte mai ales acum, când arta este amenințată să fie murdărită cu pornografiile negustorilor de literatură.

Oricine trebuie să știe că pornografia nu e artă și că arta nu e apanajul oricui.

Ionescu I. Constantin
cl. VIII literară

O, PLECĂRILE...

O, plecările, plecările, plecările
Din toate porturile și din toate gările
Pe toate mările, spre toate depărtările
Spre toate țintele și așteptările...
Spre marginile lumilor și ale gândului
Spre marginile sufletului meu,- flămândului...

M'or înghiți, în murmure'necate, valurile?
M'or aștepta în depărtări, sărbătorești malurile?
M'or înălța pe creste încă nevisate, visurile?
M'or ameți și m'or atrage în adânc, abisurile?
Ce-mi pasă mie unde mă vor duce trenurile,
navale,

Și dorințele-mi le fac—bolnavele!!...

lee-și încotro le place, sborurile,
Ca un stol neobosit de pasări albe, dorurile!..
Cruțe-și ceasurile cine-o vrea și de primejdii scape-le,
Ale mele-s drumurile lumii toate, munții și apele
Moartea umbrelor-i, în preajmă-mi, înfiripe-le
Gândule, deschideți pentru 'nalturi, pentru
depărtări și veșnicii, aripele!!

Pătrașcu I. Paul
Cl. VI A.

I N C E P U T

*Se sbuciumase mult pământu'n vremuri Pe-aceste locuri munții apărură,
Pân' să-și găsească stare ; Pădurea formând brâul ;
De cauți azi nu afli asemănare De-atunci un cântec murmură pârâul,
Și mic în față-i tremuri Și văile i-l fură ;*

*De atunci e ramul, de atunci e stâncă
Și frunză atât de verde
In care luna tremurând, se pierde
In marea cea adâncă.*

Rădulescu D. Constantin
Cl. VI B.

NOTE DE DRUM

Târg la Dicosânmartin

O gară mică, ascunsă printre merii stufoși. Acesta este decorul în care este primit grupul de vizitatori, prea puțin deprins cu pitorescul! De pe peronul micuț și înăbușit de plăci grele de piatră, privesc lunca. Gara e așezată pe un mal micuț, cu pretenție de deal, iar la poalele lui, ogoare.

În fund de tot, sălcii rare, în linie de trăgători, trădează gârta. Nu o văd. Nu o văd, pentru că stă ascunsă în tranșeea albiei; dar știu b'ne că e acolo. Murmură, aleargă la vale și roade din mal. Și pentru că nu se arată, nu-i mai dau nici o atenție. Trec liniile și dela marginea malului de subt teiul cel mai înalt, privesc gara. O clădire cu un etaj. La stânga, e o fântână. O fântână cum sunt mai toate în Ardeal: o roată, un lanț și o găleată. N'am precizat „o roată neunsă“, căci chiar acum scârțâie sub mâinele acărului.

Dela fântână la b'roul „Șefului“ nu e decât un pas. Apoi de aici, mai este o sală de așteptare, un birou de mișcare, o fereastră, și... se termină și gara. La etaj, la fereastra din mijloc, printre perne și plăpumi scoase la soare, se vede și doamna „Șef“. O basma înodată în față și'un cântec „din vremea ti-

neretilor apuse“, aceasta-i doamna „Șef“, pe care o văd de pe linia treia...

Ca în orice oraș ce se respectă, gara e despărțită de oraș, printr'un „bulevard“. Ii spun așa, că, ori cât ar fi drumul de prost, tot are două șiruri de castani stufoși și, după cum spun „natele“, mai sunt și cinci bănci pe trotuar.

La marginea orașului, trecem peste un măreț pod de fier construit la „Astra“ aruncat peste o umilă gâră.

De aici începe cu adevărat Dicosânmartinul. Străzi și case foarte îngrijite, chiar peste așteptări la o periferie. Iată și primul locuitor al orașului. Un omuleț ascuns după o mustață mâniașă, cu vâ furile gata de atac, jumătate în cisme, jumătate în căciulă. Apoi mai trece unul, încă unul, mai mulți, aproape de centru sunt atâția, că deabia pătrundem printre ei. Aici, chiar în piața mare, parcă ar fi mai mult ca sigur centrul, e sufletul orașului. La stânga stă b'serica românească, la dreapta e cea catolică, iar la mijloc... polițaiul. Și acolo, în capătul pieții, în fața „Școalei de meserii“ e târgul. Ce e un târg? Mai nimic, și totuși... zarzavat, bocanci, fructe

hamuri, ciorapi, oale, turte și câte altele. Pe marginea trotuarelor, coșuri mari cu fructe te îmbie și e numai „trei lei ulcica“. Aici sunt zarzavaturi, acolo iarăși fructe, apoi căruțe și tarabe. La dreapta cărării croiță în pripă, sunt căruțele cu, oale, cane, ulcele, produse locale.

Negustorii fac atâta gălăgie; ba le sună, ba încearcă în fața clientului neîncrezător, dându-și cuvântul de „onoare“, că sunt produsul cel mai reușit și că e „pomană“.

Mai încolo, pe o masă, o bătrână vinde turtă dulce. Apoi iar unul cu ulcele și o femee cu zarzavat.

În fine, iată și un Evreu. Mă rog frumos, e bine asortat.

Ciorapi, batiste, cravate, pungii, săpun, magiun, castele în Spania... Bonuri de rentă pentru Abisinia... și praf de pureci.

După el, un Ungur țănoș vinde ghete, hamuri, opinci. Și apoi iară vine un Evreu cu „mărunțișuri“ și tot așa... până la capătul

celălalt al târgului, unde o Româncă vinde stofă țărănească. Flăcăi înalți încearcă taraba cu bricege, fete blonde cu ochii albaștri, caută ciorapi „Adesgo“. Așa se scurge o zi, o viață.

Negustorii trag nădejdea vieții, țărani economi desnoadă greu batista cu parale; iată bucurii, nădejdi, amestecate cu tristeți, iată viața. Sunt mulți oameni la târg.

Privesc la ei, nu-i prima oară când îi văd. Sunt oameni ca și alții, aceleași trupuri vechi sub haine felurite, cu alte năzuințe, cu altă vorbă 'n limbă.

S'au strâns sătenii la un târg. Aceași bucurie în fața micilor tarabe, ca'n fața marilor vitrine, aceleași ochiade a celui ce doar le privește... tot banii schimbă și aici, o muncă în plăcere, tot banii și aici sunt pricina durerii și sărăciei, aceleași suferințe, ascunse'n alte haine și plânse'n altă limbă...

Dima Mircea
Cl. VI A.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FRAGMENT DIN PIESA „MICA PUBLICITATE“

comedie în trei acte — de Mărdărescu Mircea

ACTUL II — Scena doua —

GASTON, TACHE și BONDOC

(Reintră Tache urmat de Epaminonda Bondoc).

Tache (către Gaston) Mylord am onoare a vă prezenta pe domnul Bondoc.

Gaston -- (dând mâna cu Bondoc) Lord Walter Worthy.

Bondoc — (mirându-se) Cum ați spus?... Nu vă chiamă Mailor?

Gaston — Nu!.. Mylord este un titlu de onoare care se dă la noi la Edinburgh.

Bondoc — Ei da... acum înțeleg. Ce vrei ca omul care nu știe limba germană. Dar românește cum ați învățat așa de bine?

Gaston (arătând spre Tache) — Cu ajutorul secretarului meu, pe care dă-mi voie să ți-l recomand.

Bondoc (dând mâna cu Tache) — Imi pare bine. (Apoi adresându-se către Gaston) Cred că bănuieți, domnule lord, pentru ce am venit la dvs.?... Am citit în ziar anunțul acela dela „mica publicitate“ și... am venit să vorbesc cu dvs.

Gaston — Da! da!.. (către Tache) — Servește te rog un scaun domnului.. Cum ați spus că vă numiți?

Bondoc (în timp ce Tache îi dă un scaun) — Epaminonda Bondoc, mare angrosist de coloniale, patronul firmei „La Căpățana de Zahăr“.

Gaston (prefăcându-se că nu a înțeles) Sir Secretary nu mi-ai spus până azi ce e aia căpățână?

Tache — Mylord, căpățâna este.....

Bondoc (întrerupându-l) Lasă-mă domle să-i explic eu. Domnule Mailor, căpățâna vine dela cap și dela țâțână. Capul e cap iar țâțâna e ceva cu vârf. Să-ți dau un exemplu.... (Framântându-se să găsească un exemplu) — Poftim, drăcie, nu-mi vine în cap!... Căpățână... căpățână (se plimbă agitat) — Ah da! un fel de piramidă domnule Mailor, cum e aia a lui Merinos sau Chiox.

Gaston (cu un aer de pricepere).—Am înțeles căpățâna e ca un con.

Tache (intervenind) — Așa este Mylord.

Bondoc — Cum ați spus, domnule, că vă chiamă?.. Valter Cort?

Gaston — Nu! Lord Walter Worthy.

Bondoc (misterios) — Și cu ce vă ocupați?

Gaston (foarte natural) — Sunt un simplu rentier.

Bondoc (nemulțumit) — Mde! nu prea mă înțelegeți. Lord, lord... rentier.. rentier, dar eu vă întreb ce meserie aveți?

Tache — Domnule Bondoc, stăpânul meu trăește din banii, pe care îi trimete unchiul său.

Bondoc (mirându-se) — Dar el ce meserie are?

Tache — E latifundiar în Scoția.

Bondoc (mai mirat) — Hm, curioasă meserie.

Gaston (ironic).— Nu e o meserie domnule, ci e un titlu, care să dă celor, cari au posesiuni mari de teren.

Bondoc (luminat) — Domnule Mailor, știți cum se zice la noi ălora, cari au.... mult.... așa cum spui d-ta?

Gaston.—Nu.

Bondoc (cu un aer de superioritate).—Se spune, domnule, angrosiști, care vine dela italianescul Angro (cu admirație).—Frumoasă limbă, domnule!

Tache (abia înându-și râsul).— Ha! Ha! Într'adevăr, frumoasă limbă!

Bondoc (fără să-și observe gafa). — Păi dacă sunteți așa bogat, de ce stați într'o casă așa mică?

Gaston (oarecum încurcat) — Uite domnule Bondoc, la mijloc e o chestiune foarte de'icăță, dacă mă exprim bine. Trebuie să știți d-ta că, de când am venit din Anglia...

Bondoc (întrerupându-l) — Ei drăcie!... Ești Englez?.. Crede-mă că nu știam asta.

Gaston — Da! da! sunt Englez și de când am venit aci sunt zilnic asaltat de marii petroliști români, pentru concesionarea unor terenuri petrolifere... Ori eu... am venit în

România să mă repauzez; ca să scap de ei, m'am mutat cu secretarul meu în acest cartier liniștit... unde mi s'a pierdut urma.

Bondoc (cu admirație) — Strajnic om! (aparte) Se cunoaște că e Englez. (Se aude soneria).

Gaston — Domnule Secretar, vezi te rog cine sună! (Tache se scoală și se duce la ușă, unde dă peste un băiat de prăvălie, care îi întinde o notă de plată).

Băiatul (către Tache, băgând capul pe ușe) — Salut! M'a trimis jupânul să-mi achitați contul (întinde nota).

Tache (împingând ușa) — Vorbește mă mai încet, că nu sunt surd.

Băiatul — (cu aceeași voce) — A spus jupânul că dacă nu puteți plăti tot, să dați măcar banii pe brânză și mezeluri.

Tache (scoțând o monedă din buzunar i-o întinde spre a scăpa de el) — Na, mă, cinci lei!

Băiatul (refuzând să ia banul) — Nu se poate numai atât!

Tache — Nu fii prost mă! Țștia sunt ai tăi. Du-te și spune lui jupân-tu că vin eu și achit tot contul!

Băiatul (luând banii și plecând). — Vă salut...

Tache (aparte, după ce închide ușa) — Saluta te-ar dracii... De unde să scoatem 340 de lei? (schimbând mina) — Mylord a fost un boy.

Bondoc (aparte) — N'aud eu bine? Par'că a spus boi. (Foarte mirat) Boii să sune la sonerie? Mare drăcie!

Tache — Mi-a dat nota de redevențele pe care trebuie să le încasăm pe luna în curs.

Gaston (amărât, pricepând ce fel de notă este) — Ce sumă mi se cuvine?

Tache (rar) — 340.000 lei.

Bondoc (uimit) — Câtââ??!!

Tache (pe acelaș ton)—340000 lei.

Gaston.—Dă-mi nota! Am să trec pe acolo. (Apoi către Bondoc pe un ton timid). Domnule Bondoc, iartă-mă că îndrănesc să vă întreb ceva. Dar... înând seama de scopul vizitei dvs. permiteți-mi să vă întreb... de...

Bondoc (acelaș ton).—Dee...?

Gaston... De fiica dvs.

Bondoc.—Ce mă ocolești domnule... Mare drăcie!... Lasă rușinea la o parte!...

Gaston (timid).—Dar...

Bondoc (întrerupându-l).—Ce dar...? Stai, domnule lord, să vorbesc eu! (scoțând ziarul din buzunar). Uite ce e, domnule lord! Am să citesc tare anunțul dela „mica publicitate” și apoi să stăm de vorbă.

Tache (punând mâna pe ziar). — Dați-mi voie să-l citesc eu! De fapt, eu sunt deprins cu astfel de lucruri...

Bondoc. — Ei drăcie! Care va să zică, dumneata ești deprins cu anunțurile la ziar? Crede-mă că n'am știut asta!

Tache (corectându-se). — Nu, domnule Bondoc, altceva am voit să spun. Știți, eu, toată ziua citind corespondența mylordului, vă pot face și dvs acest serviciu, adică să vă citesc anunțul.

Bondoc. — Sunt foarte încântat. (Ii dă ziarul).

Tache (desface ziarul la mica publicitate, caută puțin timp, apoi citește). — Tânăr, serios, distins, sentimental, cultură a'easeă, dorește căsătorie domnișoară.

Bondoc (întrerupându-l) — Acuma rar.

Tache (citind rar) — Prezentabilă.

Bondoc (către Gaston) — Așa, bun, prezentabilă... Ce să vă spun? Cum se prezintă Mantinea în societate, nu se prezintă multă lume. (Aprins) Apariția ei e ceva teribil.. e un deliciu, domnii mei. Dar ce să mai insist. (sculându-se de pe scaun) Par'că o văd și o aud. Bonjur „...sir vu ple „...tre șarman„... a la boner.. și multe d'astea, domnilor!

Gaston (aparte) — Rău le mai pocește (tare) cum ați spus că se numește fiica dvs?

Bondoc (încântat) — Mantinea. Frumos nume, nu e așa?

Gaston — Epaminonda și Mantinea.

Bondoc (din ce în mai încântat) — Ați ghicit! Tocmai voiam să vă spun acum.

Gaston — Ce?

Bondoc (cu un aer de superioritate) — Tata, când m'a născut pe mine... Nu tata, (corectându-se) mama, dar tata a spus să mă boteze Epaminonda... Eu, când m'am făcut mare, am căutat să văd, de unde vine numele ăsta și am dat în istorie peste Epaminonda, Mantinea și....

Tache (ajutându-l) — Pelopida....

Bondoc — Exact „Pelopida.

Tache — Bun! Epaminonda ești d-ta, Mantinea fiica, dar Pelopida cine este?

Bondoc (oarecum tainic) — Hm! nu e... dar o să fie!

Gaston și Tache (mirați) — Cine?

Bondoc (cu bucurie) — Copilul Mantinei, domnilor.

Tache (citind mai departe) — Cultă.

Bondoc — De! facultate n'are; după ce a dat bacaloriatul, mamă-sa a vrut s'o dea mai departe la școală.... Eu, domnilor, (luând loc pe scaun) m'am opus. Corupția mare, domnii mei!

Gaston (aprobându-l) — Foarte bine ai făcut!

Bondoc — Dar și așa știe carte destulă. Puteți să vă înțelegeți cu ea și pe englezește. (Gaston uitându-se către Tache, în același timp în care Tache se uită spre Gaston. Amândoi) — Ce ne facem? Ne prinde că nu știm englezește?

Gaston (către Bondoc) — Știe englezește?

Bondoc (cu certitudine) — Sigur. A învățat la pension.

Tache (stăpân pe sine) — E degeaba!...

Bondoc — Cum degeaba?

Tache — Degeaba, că n'o să-l înțe'egă pe lord.

Bondoc (prostit) — Cum asta?

Tache (căutând să-l învingă pe Bondoc) — În școală se învață limba engleză veche pe când....

Bondoc — Pe când?..

Tache — Mylord cunoaște pe cea modernă, limba vorbită la Londra.

Bondoc (cu un aer de regret). — Mare drăcie!.. Și când îi spuneam eu, să nu învețe engleza.

Gaston (vesel c'a scăpat din încurcătură). Da... da... așa e, n'o să mă înțeleagă. Mai bine să-mi vorbească românește... nu de alta dar o cunosc bine... (către Tache). — Citește mai departe.

Tache (citește). — Concepții solide (se aude soneria). Se scoală și se duce la ușă. — Cine o mai fi iar? (aparte). Desigur vre'un datornic (deschide ușa). Un încasator dela Uzină scoate din servietă un chitanțier.

Incas. — Bună ziua; domnul Foleanu locuiește aci?

Tache. — Da! Ce doriți?

Incas. (arătând chitanțierul). — Să-i dau nota de plată pentru apă și electricitate.

Tache. — Dați-mi-o, de oarece domnul e plecat din oraș.

Incas. (ironic) — Bine... bine... dar trebuie s'o achitați. Altfel veți trage consecințe.

Tache (cu convingere). Fii fără grije, îți trimit eu banii.

Incas. (retrăgându-se). Mulțumesc. Bună ziua.

Tache (închizând ușa după el). — Bună ziua (oftând). Uf!.. Altă belea! (către Gaston)... Dela Uzină!!!!

Bondoc (cu curiozitate). Dar ce aveți cu uzina? Aveți vre-o datorie?

Gaston (mascând supărarea). — Ei asta!.. Noi și datorie!..

Tache (același joc). — Noi, domnule Bondoc, nu avem decât să încasăm, (schimbând

tonul). — Dar să continuăm cu citirea anunțului! (ia ziarul de pe masă).

Bondoc (uitându-se la ceas) — ...E cam târziu... Vă rog, să-mi dați voie, să mă retrag! Totodată, vă rog să veniți la mine mâine după masă, să stăm de vorbă mai mult.

Tache (bucuros de ideea lui Bondoc). — Aveți perfectă dreptate, mai ales că și Mylord trebuie să se ducă la Uzină.

Bondoc (serviabil) — Domnule Mailor, dacă doriți să ieșiți... mașina mea ne așteaptă jos.

Gaston (jenat) — Mulțumesc.. dar..

Bondoc — Ce... dar?... Fă-mi plăcerea!

Gaston — Bine, voi ieși cu d-ta (către Tache) — Ce mă fac, Tache, dacă mă recunoaște cineva?

Tache (încurajându-l) — Fii fără grije! Nici dracul n'are se te cunoască că tu ești Gaston Foleanu.

Gaston (luându-și pălăria) — Good by sir secretary, mă întorc peste o oră.

Bondoc (ieșind) — La revedere, la revedere, domnule Gutbai.

Tache (abia ținându-și răsul) — La revedere, domnule Bondoc.

Mărdărescu I. Mircea
Cl. VIII Șt.

H É R É D I A

Moartea Vulturului

*Când vulturul întrece eterna'nzăpezire,
El cată mai mult aer, azur mai sclipitor,
Un soare mai aproape de pieptu i arzător
S'ațâțe licărirea din sumbra lui privire.*

*Se'naltă. Ne'nfricatul instinct de cucerire
Mereu, mai sus îl urcă, boldind semețu-i sbor.
Furtuna îl atrage, de fulger îi e dor,
Dar trăsnetul îi curmă sublima'nsuflețire.*

*Un țipăt. Se rotește pe vajnicul abis
Și soarbe cu-o adâncă și scurtă'nfiorare
Haotica văpae, în care frânt, dispore.*

*O, fericit e omul înaripat de-un vis
Ce pentru libertatea și gloria râvnită,
Cu drag își hărăzește o moarte fericită.*

Paul I. Pătrașcu
cl. VI A.

V I A Ț Ă

*De sus, raza de lună,
Privind mereu o frunză,
Incepe să pătrunză
Din taina altei vieți;
Și n'ar mai vrea s'apună
Din seri în dimineți.*

*O farmecă, o'nvie,
Din ram ea se desprinde,
Dar vântul o cuprinde;
E o pasăre, ce'ntruna
Cântând cheamă să vie
Stăpânul și stăpâna.*

Rădulescu D. C-tin
cl. VI B.

POVESTE

Târziu, am bătut la poarta unui suflet, cu degetele vântului ce ciocănesc timid, în porțile bătrâne... Și n'am fost auzit...

*Trubadur cântat de tineri cu ochi mari și visători
Ai trecut pe strada-mi mică cu căsuțe gârbovite
Străjuite la ferestre de mușcate înflorite
Și la porțile bătrâne, de castani murmurători.*

*Și... trudit de calea-ți lungă, ai bătut la poarta mea...
Ai bătut sfios, cu teamă... ai bătut pripit și-ușor
Ca o inimă de fată cu păr lung ca un fior,
Când pe-un cer de peruzele se destramă'n zări o stea...*

*Eu citeam pe prisp'o carte, veche dar cu slovă vie...
Ca povești de mult uitate, cu viteji, cu fii de Crai,
Cu Ilene-Cosinzene ce-aveau părul lung, bălai
Ca un lan de grâu de aur, ce se leagănă'n câmpie...*

*Eu citeam... castanii'n floare'și scuturau spuma de nea...
„Făt Frumos cu spada'n flăcări, omorâse înc'un smeu
Și voia să maiucidă“.. eu citeam... citeam mereu,
Tu băteai trudit la poartă, tu băteai la poarta mea...*

*Hăt... târziu când ceru'n flăcări dogorea înspre Apus
Și când luna sus pe boltă începuse să-și anine
Candele de-argint, luceferi... și izvorul să suspine,
M'a chemat privighetoarea... și plângându-te mi a spus:*

*„Vântul, trubadur ca mine, a bătut acum la poartă
„Și văzând că nu-l primește, i-a fost frică și-a fugit.
„Trist, bolnav, plângând din liră, nedormit și obosit,
„Copleșit de doruri stinse, gârbovit sub trista-i soartă“ !*

*A tăcut privighetoarea... am fugit ca un nebun
Pe străduța mea tăcută, să chem vântul înapoi
Nu era. Doar sus pe boltă, clipea stele mii... un roi...
...Și'n tăcerea mormântală, începui șoptit să spun :*

*„Vântule, dece la poartă ai bătut așa încet ?
„Nu te-am auzit, mă iartă... mie-mi pare așa rău
„Că te-ai dus iară departe, să te pierzi din nou în hău
„Gânditor, trudit și jalnic... trubadur și trist poet...*

*„Să dărâmi copaci și case, să-mi arunci cartea din mână
„Vijelie furioasă trebuia să mi te faci!
„Nu să bați sfios în poartă, să aștepti... și-apoi să taci
„Trebuia să ciocăni tare... poarta mea i-așa bătrână“.*

*...Am tăcut, pierdut în noapte... și'n părerile de rău...
Din stufigș privighetoarea, începu din nou să cânte...
Am intrat buimac în casă și cu gândurile frânte
Străduitu-m-am o noapte, făurind „poemul tău“...*

Tigănuș Gh. Niculae
7 St.

Impresii din Ardeal

Trenul fuge în noapte... Suntem dincolo de Brașov. Am simțit pentru întâia oară ce a adus pământului nostru „Unirea“ atunci, când dela Predeal trenul trecu asemenea unui cuceritor, triumfător și mândru granița păzită cu atâta străjnicie odinioară, de soldații Unguri. Trăesc în alte vremuri. Și'n noaptea fantastic de frumoasă, în noaptea cu lună plină, mă gândesc la cei mulți, la umilii morți, ale căror cruci de lemn le văd parcă răspândite până departe, pierdute în măreața aureolă a realizărilor și în nouri din ce în ce mai groși ai uitării... Pe drumul luminat de lună, trenul fuge... De o parte și de alta dealuri mohorâte, la poalele cărora se pierd tăcute satele. Dealurile sunt prea la fel, iar satele prea monotone așezate, cu casele grupate, așijderea unui regiment prusac, se pierd în amurgul, care cuprinde totul, cu tremurări de raze tot mai stinse, înveșmântându-se cu o mantie de ceață diafană. Incet amurgul a dispărut în împărăția întunericii și târziu fluieratul strident al mașinei, a isbucnit în noapte...

Zorii zilei luminează cetatea Sighișoarei, ale cărei ziduri de o gingașe culoare trandafirie, în bătaia soarelui, ce abia răsărise, îți dădeau impresia mirajilor.

Realitatea, prea frumos întreruptă de primele impresii, își cântă însă din nou cântecul... Sighișoara, așezare veche săsească, păstrează și astăzi înfățișarea ei germană. Cu case vechi, strâns lipite unele de altele, cu acoperișurile țuguiate și etajate, cu ferestrele păzite de gratii de fier, cu porțile arcuite și veșnic încuiate, cu ulițele strânse și întortochiate ce trec peste iazuri și cotesc spre deal, spre biserica întărită de jur împrejur cu ziduri înalte și groase — adevărat „burg“ medieval — cu meșteri tăcuți și muncitori, cu negustori sobri, proprietari de firme de sute de ani..., Sighișoara este unul din cele mai pitorești orașe ale țării. Păcat numai, că din pricina săgeților înveninate care ni se aruncă și din această citadelă de cultură germană, mulți din ai noștri o privesc cu dispreț și chiar cu ură.

Rămânem până la ora 6, întrucât nu avem legătură cu Cristur. Până atunci rătăcesc prin oraș. Sighișoara!! Capitala județului Târnava-Mare, singurul județ din țară, în care elementul românesc a fost literalmente înstreinat, Sighișoara și-a păstrat până astăzi caracterul ei săsesc înfățișarea ei de „burg“ medieval, cu ziduri mari cu uliți strâmte cu case cu o construcție arhitectonică destul de curioasă ca de alt-

fel, întreaga viață ce animă acest fermecător orașel.

Urmând larga stradă, ce se îndreaptă spre centrul orașului, spre cetate, ale cărei ziduri coșcovite se arată în toată golicimea lor, sub rezele soarelui descoper prima instituție românească, liceul de fete „Regina Maria“, al cărui nume mare și impunător scris, constituie într'adevăr o minune printre Szabó, Covacy... și altele asemănătoare.

Intre timp, a început să plouă, picături mari de apă se rostogoleau ca niște diademe nestimate în bătaia soarelui, care coborându-se alene printre crengele ce ne umbresc, își joacă firele-i de aur pe ochii și prin părul nostru. Ne îndreptăm spre splendidul și pitorescul parc al orașului. Câteva alei umbrite, pe marginile cărora se înșiră, petrecându-ne cu infinita lor gamă de culori și miresme, mii de flori, câteva bănci aruncate la întâmplare sub coroana sălciilor pletoase, iar în mijlocul acestei încântătoare priveliști, se ridică una dintre cele mai mari biruințe ale românismului în acest pierdut colț de țară... „Catedrala Monument“, a cărei măreție este greu de redat în niște note luate'n fuga drumului... O impunătoare biserică în stil Bizantin, pe ai cărei pereți de cărămidă smălțuită se sprijină acoperișul de aramă și cele două turnuri uriașe, care par a se înălța maiestros spre cer.

O privim cu toată atenția și admirația cuvenită, rămânând să-i vizităm și interiorul, care, fără îndoială, trebuie să fie o capo d'operă. Așteptăm până ce un paracliser ne deschide, având în mijlocul nostru pe preotul paroh, care ne va da explicațiile necesare. În biserică, muțenie tristă. Golul bolților de sus, ne apasă capetele, care se pleacă fără voie. Veniți dela lumină, întunericul ne orbește. Incet, încet, însă, ne deprindem cu toate, umbrele dispar prin unghere, iar ochii pot desluși pe

pereți, frumoase fresce și cînenare, adevărate minunății, creațiile pictorului Belizarie.

În sfârșit, parăsim catedrala, străbatem parcul, a cărei frumusețe ne fermecă încă, ne îndreptăm spre centru, spre cetate. „Orașel modest, cu străzi în mare parte nepavate, cu mult praf, multe hoteluri și cafenele-cofetării ce te înbie la ore de trândăvie, nu are, totuși, înfățișarea unui oraș înapoiat ca prezentare edilică, ci mai degrabă acela a unui oraș mort.

Sus, în piața orașului, în întregime pavată, priveliștile sunt într'adevăr fermecătoare, mai ales că numeroase, mult prea numeroase cofetării, ne ademinesc pe terasele lor largi și întinse, în ciuda zăpușelii, care, în acest schimbăcios apus de soare, e mai accentuată ca oricând. După câteva minute de odihnă, ne îndreptăm spre cetatea, al cărei brâu de întărire se ridică deasupra capului nostru.

Trecem pe sub arcadele vechilor porți, pătrundem în interiorul cetății, la care se lămurește încă destul de bine: turnuri, turnulețe, balcoane, ferestre, colțuri de odăi, pivniți, închisori, galerii subterane, chiar și cele două marionete ale pendulului, în fine tot ce poate trezi existența unei cetăți medievale și aprinde imaginația. Pretudindenii aceiași înfățișare sobră, tăcută dar semnificativă, plăcută dar misterioasă, care îmbracă pentru noi acest oraș în mantia necunoscutului, a admirației, a originalului și, ca să fie sincer, a tristeții, pentru că sufletește, nu-i al nostru. Mai avem timpul să vizităm muzeul un adevărat bazar medieval și iată-ne nevoiți să plecăm. Scoborâm iar în parc pe sub biserică luterană, de unde ajungem în curând la gară, cu câteva minute înainte de plecarea trenului.

Rapidul Gheboaiiei, cum îl numesc localnicii, pornește în sfârșit, în mijlo-

cul unor pufuituri și sguđuituri demne de măgulitorul nume, pe care localnicii ni-l fac cunoscut ca'n zămbet, care spune atât de multe. Ajungem la Vânători. Aci calea ferată părăsește linia principală București-Oradia, cotește la stînga trecând nu peste mult timp pe țărmlul stîng al Târnavei. Cu încolăciturile de șarpe, urcăm mereu și tot mai largi ni se deschid zările albastre ce ca un imens clopot învăluie văile și satele, răsfirate pe malurile verzi ale Târnavei. Aceste sate care răsar vesele și încântătoare sub acoperișurile lor de țiglă roșie, cu reflexe vișinii în apusul liniștit și impunător al soarelui.

În curând sosim la Cristur. Casele albe ale orașelului răsăreau dealungul ulițelor prăfuite și pustii printre frunzișul îngălbenit al copacilor bătrâni, aruncând din sutele de hornuri înegrite, valuri de fum albăstrui... Cumpenele fântânelor scârțâiau rar și obosit, zuruind în adâncuri lanțuri ruginite, în timp

ce clopot cu note profunde și sonore înviora'n răstimpuri tăcerea înserării. Amurgul, copil sfios și trist, născut din albastru, trimetea peste orașelul liniștit scânteeri palide. Apele mânăndu-și undele pe prundurile albe-cenușii, cântau melodia veacurilor trecute și viitoare. Amurgul împingea trecutul cu tremurări de raze tot mai stinse, în timp ce vântul înserării răsfiat în unde diafane, cutreera porumbul pe jumătate uscat al câmpurilor. Cerul se făcea din ce în ce mai albastru, stele se prindeau în adâncuri de boltă în timp ce cumpenele fântânelor amuțeau.

Încetul cu încetul totul se pierde în noapte, în noaptea care, pe nesimțite, se pierde la rândul ei în zorii zilei, ce m'au regăsit târziu în dormitorul „Școalei Normale” din Cristur, privind prin fereastra larg deschisă, orașelul adormit, sub scutul împăciuitor al nopței.

Teodorescu St. Ștefan
Cl. VII Șt.

BCU Cluj / Centrul de Cercetare și Bibliotecă Cluj

T E R Ţ I N E

*S'a înserat... și umbre
S'au furișat în casă
Prin colțuri sumbre...*

*Tăcerea greu apasă
Pe sufletul stînger
Sunt trist... și scriu la masă*

*Ca stelele pe cer
Și gândurile mele
Se nasc... și apoi pier*

*...Și clipele rebele
Ca veștedele foi
Vin grele... tot mai grele...*

*Afară e noroi
Și vântul pessimist
Îngănă din oboi...*

*Cutremurat și trist
Un greer cântă'ntr'una...
Sărman și mic artist*

*...Precum din ceruri, luna
Luci-va peste ape
Acum... și totdeauna...*

*...Precum făr' de sape
Trudiții necrofiri
Pe toți or să ne'ngroape...*

*...Precum de-atâta ori
Prin colțuri triste, greeri
Cântat-au visători...*

*S'or frământa prin creeri
Idei neînțelese
Și mâine și azi... ca ieri...*

*Cu capul prins în mâini
Voiu sta gândind la mese
Trudiții... și azi... și mâini.*

Țigănuș Gh. Nicolae
7 Șt.

UN VIS...

I

De mic copil mi-au plăcut excursiile și îmi plac încă. De aceea mă pot numi fără exagerare, un om umblat, ce cunoaște multe lucruri, un om ce nu știe ce e „frica“.

Și, ca să vă arăt cât sunt de curajos și că nimic nu mă înspăimântă, vă voi povesti o întâmplare petrecută nu de mult, ci chiar vara aceasta.

Fiind un băiat cuminte și foarte ascultător, — vorbă să fie — unchiul meu m'a luat la Carmen-Sylva, frumoasa stațiune balneară de pe malul mării. Acolo am petrecut bine și ascultam pe unchiul de minune...

Intr'o zi, ca să-mi răsplătească ascultarea, am mers în excursie, la Constanța. După vizitarea orașului, am fost și la Mamaia, la hidroscala de acolo.

Acolo, o mulțime de hidroavioane așteptau să plece. Unul era gata de tot. Elicea se pusese în mișcare, iar pilotul își îmbrăca costumul. Apropiindu-ne mai mult de hidroavion, pilotul zise: „Cine vrea să sboare cu mine“?

Eu, auzind așa ceva, nici nu mai întrebai pe unchiul meu, dacă mă lasă să sbor și ridicai două degete, — cum se face la școală când întreabă profesorul și dă Dumnezeu de știi ceva — și zisei:

— „Eu merg, eu merg“!

Dar nu eram numai eu acolo. O mulțime de copii se adunară în jurul pilotului și fiecare vrea să meargă, strigând cu toții:

— „Eu domnule, eu domnule“!..

Pilotul, om cu judecată, le-a răspuns:

— „Nu, nu se poate! Eu merg cu cel care a spus întâi că merge“ și arată cu degetul spre mine. Mie începuse să-mi fie frică, văzând că nu-i lucru de glumă. Ce bine mi ar fi părut, să spună că vrea să sboare cu alt copil; dar pilotul ținea morțiș, că vrea să sboare cu cel mai curajos copil și acela eram chiar „eu“.

De împotrivit nu era chip și iată-ne porniți la drum. Hidroavionul se înalță în văzduh, depărtându-se de țarm. Ce bine era acolo sus...

Deodată, când mă credeam mai fericit, văd că hidroavionul nu mai sbârneie și începe să se lase spre apă. Inima îmi înghețase de frică. Era o pană la motor! Coborâm pe apă, departe de țarm. Pilotul se ridică dela locul lui și îmi zise:

— „Hei, domnule prichindel, ce ne facem“?

— „?!“.

— „Dă-te jos și împinge hidroavionul de coadă să ieșim la mal“.

— „Cum?... să mă dau jos în apă“?..

— „Sigur! Altfel ce să facem“?

— „Vai, dom'le, nu fac așa ceva, că mă înnece“!..

Și încep să plâng, vedeți ce mai curaj!

— „Nu-ți fie frică, dă-te jos! Domnul Cristos cum a umblat pe apă și nu s'a înneceat? Calcă și tu, fără să te gândești că mergi pe apă și să vezi că nu te'neci“!

— „Zău mă înnece“!..

— „Hai, nu mai sta pe gânduri, că mă dau și eu jos să învăț de elice, iar tu să împingi hidroavionul de coadă, că nu-i timp de pierdut!“..

M'am dat jos, ce să fac! Și în timp ce domnul pilot învățea de elice, eu împingeam de coadă, mai mult atârnat de hidroavion de cât umblând. Și așa, lip-lip, lip-lip, prin apă, ca niște sărmani naufragiați. Când oboseam mă așezam pe patina hidroavionului. Dar domnul pilot cum mă vedea și striga la mine:

— „Ce faci acolo prichindelule? Impinge să ieșim la mal“..

Impingând m'am deșteptat. Unchiul mă întrebă:

— „Dece dădeai din picioare?“

— „E! De-ai ști ce pericol am trecut! Noroc că s'a terminat cu bine, că altfel, nu știu zău ce mă făceam!“

Și păsărelele ciripeau, iar soarele își trimetea primele lui raze, ce străbătea fereastră mea.

10 Noembrie 1936

Eșianu I. Theodor
clasa III A.

SCRISOARE TATĂLUI MEU

Tată,
vrând, poate, să duci în moarte lumina,
adânc ai îngropat, sub lespezi de piatră,
un soare: viața...

Tată, tăcerea
pe buzele-ți s'a revărsat în flori de ceară
violete de un negru ca pământul.

Tată,
au dece gura ta a închis într'însa
tot ce-ți doream: cuvântul?

Tată,
deschide ochii! Vreau să-ți revăd luminile
și din argintul lor să-ți țeș
un straiu de lacrimi, să-l îmbraci la
[plecare...

Cojan Ion
cl. IV A.

Despre frumos

Frumosul în înțelesul obișnuit al limbii, exprimă izolat un adjectiv, sau în propozițiune un atribut. În tot cazul o calitate dependentă de o noțiune „S”. Spre deosebire de celelalte concepte calitative, frumosul se substantivează devine și dânsul o noțiune independentă adică necondiționată. Aceste două priviri se pare că se îndreaptă către același substrat ideal, însă în realitate asemănarea între adjectiv și substantiv este numai din punct de vedere morfologic, nu și de esență. Din acest punct, se deosebesc fundamental. Frumosul în prima ipostază, (de adjectiv) este mult mai ușor de explicat și exteriorizat, considerându-l, pe drept de altfel, ca o impresiune subiectivă a sufletului nostru. Iată, spre exemplu, în următoarea propozițiune, „acest lucru este foarte frumos; (superlativul nu este o deosebire de stare, ci de intensitate) avem o judecată afirmativă de valoare pentru că arată o calitate a unui obiect. Analizând conținutul subiectului „lucru” nu vom găsi într'însul nici o notă, care să determine calitatea de frumos.

În mod explicit, rezultă că eu am cedat acest adjectiv, care nu aparține obiectului, ci mie. Prin urmare, frumosul astfel privit, ne aparținând ca ceva din sine obiectului, este

exteriorizarea impresiunii, pe care acel obiect a făcut-o, în conștiința mea și nu o constatare direct intuitivă.

Această impresiune, de care am vorbit, este deci o stare afectivă, un fel de emoție a sufletului meu, pus în prezența directă a realității. Manifestarea emoționată este starea admirativă cunoscută, stare localizată în timp variabil. Stabilind această constatare, pentru a preciza, deschidem un capitol din psihologie, intitulat emoțiuni și sentimente.

Întrebuințând o documentare sintetică, plecând dela un punct ca fiind dat, nu ne vom ocupa de origina emoțiilor, care de altfel nu-și are nici o importanță momentană. E suficient numai să știm că emoția este răspunsul eului nostru în fața unei împrejurări noi, o stare receptivă. Cât despre sentiment, el este o emoție intensificată, la care acel eu, ia parte în mod conștient.

Până la acest punct, toate simțirile se folosesc de aceeași formulă genezică. Emoțiunea cu care răspundem, atunci când dăm valoarea de frumos, este, de bună seamă, o emoție estetică. Dacă la toți oamenii se va găsi frica, fericirea, groaza, mila și încă multe alte stări emoționale, nu la toți vom găsi sentimentul estetic. Se pare, din ne-

fericire, că, în epoca actuală, critica literară nu pleacă dela această predispoziție estetică. Nu oricine îmbracă acest sentiment în fața-aceluiși obiect, fapt care, ca mărul discordiei, dă naștere la o sumedenie de păreri, la o întreagă filozofie artistică, simbolism, impresionism, tradiționalism, etc. după cum și gusturile în acest domeniu sunt foarte variate. Explicarea fenomenului este următoarea: fiecare din noi percepem, în limita sensibilității noastre, fenomenele, care ne înconjoară.

Intensitatea emoțiilor mele sunt în raport direct cu desvoltarea și perfecționarea acestei sensibilități, prin care înțeleg totalitatea aparatelor mele de percepție intelectuală, precum și ușurința de sesizare.—Desvoltarea sensibilității individuale este produsul spontan la culturii unei epoci.

Concluzia este deci, că frumosul, ca adjectiv sau calitate, fiind prezentat ca o impresiune a sufletului nostru, îl exteriorizăm atunci când o împrejurare externă este capabilă să provoace acea stare efectivă, a cărei manifestare să fie o apreciere a obiectului.

II

Această primă constatare nu întâlnește dificultăți de demonstrare, fiind probabil, în împrejurări asemănătoare, judecată în același fel. După această rezumare, să izolăm în discuție a doua față aparentă a cuvântului frumos: frumosul ca substantiv, în mod gramatical și noțiune independentă în mod rațional. Este oare posibil să explicăm și să definim un astfel de substantiv abstract, în așa fel în cât critica să împace și pe metafizicianul înclinat speculației raționale, precum și pe pozitivist, care nu admite realitatea dincolo de granițele intuiției? Problema, sub această formă prezentată, este grea și vom constata că la rezolvirea ei nu putem pleca nici dela impresiunile spiritului nostru, impresiuni pe care le constatăm intuitiv, după cum nu putem pleca nici dela o formulă indemonstrabilă, verosimila numai prin puterea de circumstanță a unui nume. La prima ipoteză, adică pornind dela adjectiv și apoi printr'o transformare gramaticală să ajungem

la substantiv, fără să considerăm această teorie ultra-empirică, se pare că operația nu reușește, întrucât nu există deosebire de accent, ci de natură. Procedul este o transformare, o radicală transformare substanțială a unui „res ipse“. Revenind la a doua manieră de judecată, cu greu am convinge pe sceptici că frumosul este numai un principiu imaterializabil, o esență supra-sensibilă. Inșă, indiferent de metoda urmată, concluzia, la care vom ajunge, se poate întâmpla să nu fie asigurată la viață mai mult de paginile unui articol, fiindcă o ipoteză poate fi foarte curând înlocuită. Acum însă este aceasta: Urmărind un drum cunoscut de noi, adică punctul de reper „A“, să nu fie o definiție, ci o extragere de la particular la general.

În acest caz, de aceste unități particulare unanim calificate de frumoase nu putem avea certitudinea că, apreciate fiind în timpul unei sau mai multor generații, ele vor dăinui totdeauna peste durată, tot asemenea prețuite. Apoi numai cavântul „apreciere“ presupune acordarea unei calități, ceea ce însemnează vechea valorificare¹⁾ subiectivă, cu toate riscurile ei. Ar însemna așadar, că și această metodă ne-ar duce prin cărări închise. Totuși eu voiu suferi o sugestie, deschizând un tratat de logică, acolo unde se află capitolul „Relații între noțiuni după conținut“. Acolo, se deosebesc noțiuni, cari împreună fiind, se pot gândi împreună, fără ca una din ele să sufere înțelesul celorlalte. Aceste noțiuni se numesc concordante. Ce însemnează concordanță, am spus adineaori, adică, două sau mai multe noțiuni să fie în bună veinătate, ba chiar să se înțeleagă într'un tot unitar.

Ele înșile, aceste noțiuni concordante, logic privind, pot să fie notele aceluiși concept.

Isolând opera de artă, pe care o cântărim din punct de vedere estetic, s'o considerăm și pe dânsa o unitate, un concept unitar. Acest tot, se compune din elemente simple, care însă se pot intui de odată, asemenea noțiunilor concordante. Raportul de concor-

¹⁾ Valorificarea operei de artă.

dare intuitivă este, cu un alt cuvânt mai adecuat acestei împrejurări, „armonia“. Armonia este toleranța perpetuă între două sau mai multe puncte.

În opera de artă, fiecare element de fond, formă, amănunt, se păstrează armonic cu întregul.

Armonia este nota esențială, poate că nu unica, a frumosului ca substantiv. El variază în intensitate și originalitate, dar general vorbind, rămâne numai un principiu caracteristic, nu o manieră de execuție.

Simionescu A. Gheorghe
cl. 7 t.

Lucian Blaga — Orizont și stil

Pentru cititorul neavizat și obișnuit cu arhitectonica rigidă a sistemelor filosofice, contactul cu filosofia domnului Lucian Blaga constituie o surpriză, dacă nu o revelație.

În primul moment, noutatea metodelor, cât și a formei sunt un obstacol pentru asimilarea ideilor — așa se face că, până astăzi, sintezele domniei-sale n'au întâlnit interesul pe care-l merită — și cititorul grăbit renunță la căutarea lor sub expresia plină de seva imaginilor.

Căci orice sinteză a domnului L. Blaga își are drept fundament un adevăr intuit și nu dedus rațional, iar expresia lui e plastică, sugestivă. Comunicația se stabilește direct între autor și cititor, fără intermediul demonstrațiilor schematizate; obiectul își păstrează natura lui complexă și filosoful nu caută să-l potrivească pe calapodul vreunui sistem, ci să-l facă sensibil să-l desvăluie în complexul său.

Din studiul operei domnului Blaga nu rămâi cu o înșiruire logică de raționamente, ci cu o imagine plastică și fidelă a fenomenului studiat, cu viziunea totală a structurii sale lăuntrice.

„Cunoașterea luciferică“ preconizată de domnia-sa își dovedește posibilitățile și prin roadele, pe cari le oferă în acest studiu.

* * *

Ideea fundamentală și originală a acestui studiu este aceea, că stilul unei culturi (armonia dintre creațiile artistice, ideologice, sociale, etc. ale unei epoci sau regiuni), este produsul complex al mai multor factori *inconștienți* („abisali“).

Pentru aceasta e destul să admitem inconștientul „ca o realitate psihică de mare complexitate, cu funcții suverane și de o ordine și de un echilibru lăuntric, grație cărora el devine un factor în mai mare măsură sieși suficient, decât e conștiința“.

Putem acorda în mod ipotetic inconștientului acest caracter „cosmotic“, având în vedere că acesta nu poate fi cunoscut direct; a fost creat de psihanaliză pentru explicarea unor fenomene ale conștiinței (visele, lapsus-urile, etc.), dar natura lui trebuie să fie diferită de aceea a conștiinței. Este deci eronată tendința psihanalizatorilor de a explica inconștientul exclusiv prin faptele conștiente.

„Nu vedem prin ce am depăși marginele îngăduitorului, atribuind inconștientului elemente și complicațiuni interioare, o dinamică proprie, structurii, daruri și calități, care, până la un punct cel puțin, îl dispensează de a se folosi de conștiință ca izvor de alimentare“.

Inconștientul ar fi așadar „Logosul larvar“ (ordinea, organizația primitivă)

al fenomenelor conștiente — deci și al statului — căci el pătrunde nemijlocit — un deghizat ca în fenomenul sublinierii — în conștiință prin „personanță“.

* * *

Așa dar, la fundamentul unui stil se găsește o sumă de factori inconștienți, independenți, cari alcătuiesc o „matcă stilistică“.

Putem zice că această „matcă“ dirijează activitățile creatoare ale conștiinței, armonizându-le în cadrul unui stil.

Frobenius și Spengler, sprijiniți pe o metodă morfologică, au considerat cultura ca un organism, un „suflet“ care se simbolizează printr'un sentiment și o înțelegere anumită a spațiului („spațiu nu în sens hautian, ca un a priori absolut și deci constant al intenției umane, ci ca un act creator al sensibilității, variabil ca și diversele culturi“ cit. W. Warringer); altfel de sentiment al spațiului are egipteanul de ex. care-l înfățișează limitat în arhitectura labirintului, și altul european animat de un suflet fanatic, cristalizat în jurul viziunii unui orizont infinit, tridimensional.

E prea strâmtă explicația aceasta a stilului printr'o singură determinanță. Apoi să dovedești că sentimentul spațiului nu e în legătură cu peisajul unei culturi.

Deci sentimentul spațiului nu este decât o categorie a inconștientului și numai una. Așa întâlnim și o înțelegere diferită a timpului, după cum accentul de valoare se pune pe trecut, prezent sau viitor și avem astfel timpul avuz — timpul — fluviu și timpul — cascadă. Platonismul de ex. susținând degradarea în timp a unei substanțe originare pure, are la bază viziunea timpului-cascadă, după cum doctrinele progresiste, optimiste se fundează pe viziunea unui timp ascendent, timp-avuz, timpul-fluviu pune accentul pe clipa

prezentă (de ex. concepția Richert-Windelband care consideră istoria ca o succesiune de faze de egală valoare).

Inconștientul, prin categoriile sale — cari le dublează pe cele ale conștiinței — imprimă o puternică nuanță afectivă creațiilor conștiente și le asigură unitate structurală.

Stilul încadrat de categoriile „ab-sale“, este determinat în plus și de alți factori, cum este „accentul axiologic“ (atitudinea de valorificare față de structura orizonturilor inconștiente), căci „din faptul că subconștientul e organizat solidar cu orizontul ce și l-a creat, nu urmează că existența într'un asemenea orizont să fie apreciată ca atare. Se poate ușor întâmpla ca orizontul să fie simțit ca o infirmitate“.

Tot așa și *atitudinea anabazică sau catalurică* (de înaintare sau de retragere din orizont) determină stilul, căci fiecărei atitudini îi corespunde un alt sentiment al destinului. Așa, Europeanul e împins de atitudinea sa „catalurică“ să se retragă din orizont, să nu se afirme.

Mai puțin importantă, dar mai vizibilă e „*năzuința formativă*“, tendința de a articula în forme *consecvent dezvoltate* creațiile spirituale. Această năzuință caută să atingă transcendentul prin creație și aceasta datorită stilului. Unde se găsește adevărata natură, esența ultimă a existenței? În individ, în tip sau în schenia făpturilor materiale? De aici cele trei moduri ale năzuinței formative: individualizant, tipizant și stihial (elementarizant).

Astfel stilul e determinat de patru factori „tot atâtea variabile independente“:

Subconștientul și cadrele sale

Accentul axiologic

Atitudinea anabazică și catabazică

Năzuința formativă.

Fenomenul „stil“ e determinat de constelația acestor factori fundamen-

tali, împreună și niciodată numai de un singur factor*.

* * *

Am încercat să redau în aceste rânduri ideile esențiale și originale din „orizont și stil“. Dar precum am spus și la început, calitatea dominantă a acestui studiu, cași a tuturor celorlalte ale domnului Lucian Blaga, este marea

putere suggettive, pe care le-o oferă atât tehnica specială, întrebuițată în tratarea problemelor, cât și termenii nou creați, cari, cu sensul netocit de uzul curent, păstrează seva fecundă a imaginii.

Schema făcută aici rămâne doar un îndemn la lectura originalului.

Niculescu D. Radu
cl. VIII Șt.

Personalitatea lui P. P. Carp

(După P. P. Carp de C. Gane)

La formarea României moderne au contribuit desigur, pe lângă desfășurarea favorabilă nouă a evenimentelor istorice și contribuția venită la vreme a oamenilor de stat destoinici și pricepuți, care se întreceau între ei pentru binele țării. Progresul atât de repede, pe care țara noastră l-a făcut într'un timp atât de scurt, însușindu-și progresul făcut în mii de ani de țările occidentale, nu ar fi fost posibil fără această contribuție.

Studiind personalitățile, care s'au remarcat în sec. XIX în istoria noastră politică, ne convingem pe deoparte de contribuția lor la ridicarea țării și de înălțimile de concepție și de purtare a acestor personalități.

P. P. Carp, boerul moldovean, conservatorul prin temperament și prin cultură, a cărui activitate publică a durat peste 50 de ani, fără să fi jucat un rol prea însemnat în istoria politică a țării noastre, s'a impus totuși posterității prin autoritatea, pe care i-a dat-o cultura lui înaltă, onestitatea lui mai ales în cece privește activitatea lui propriu-zisă de politician, cultură, grație căreia căpătase anumite convingeri, pe care și le-a păstrat o viață întreagă, el fiind totdeauna cel dintâiu, care se conforma lor și care le susținea cu o pricepere și cu o putere de convingere rară.

A apărut de curând o lucrare datorită autorului „Trecute'or vieți de Doamne și Domnițe“, dl. C. Gane, care în 2 volume masive, a studiat „locul lui Carp în Istoria Politică a țării“, Articolul de față nu e o recenzie a lucrării d-lui Gane, căci pentru

aceasta ar trebui să controlăm datele și documentele citate de dl. Gane, lucru ce ne-ar fi foarte greu. El nu vrea să fie nici un rezumat al acelor cărți, căci o prezentare pe scurt a rolului lui Carp în istoria țării noastre l'ar nedreptăți, întrucât Carp nu este important atât pentru rolul jucat de el, cât pentru atitudinea ce el și-a impus-o față de evenimentele, ce s'au scurs.

N'avem iarăși de gând să prezentăm aici ideile și convingerile politice ale lui Carp, în primul rând pentru că ceasta nu intră în preocupările revistei de față și în al doilea rând, pentru că acest om avea atât de frumoase și și atât de interesante idei, că ar trebui să ocupăm prea mult spațiu înșirându-le. Ni i n'am putea să le ierarhizăm, toate fiind extrem de interesante. De aceea, articolul de față cată să deslușească, așa cum reese din documentele și faptele prezentate și povestite de dl. Gane, icoana acestei personalități.

Au spus că P. P. Carp n'a jucat un rol prea important în desfășurarea istorică a evenimentelor ce s'au perindat în timpul activității lui publice, care începe dela 1864 și durează până la 1916. Deși, precum se va vedea, posedă calitățile unui bun conducător de stat, P. P. Carp a fost sistematic îndepărtat de la locurile de răspundere din cauza însăși a puterniciei lui personalități: Regele Carol I îl aprecia. Inșă se ferea de el, pentru că marele nostru monarh a voit să-și impună voința oricând și oriunde, lucru pe care nu-l putea face, având ca prin sfetnic

pe omul independent și neinfluențabil, care s'a chemat Carp, căci, dupăcum chiar el a spus: „niciodată nu s'a simțit mai puțin, Rege, decât în ministeriatul lui Carp“ (p. 451-vol I) Ion C. Brătianu îi prețuia valoarea, chiar folosindu-l uneori, ca în chestia Dunării, pentru care Carp a primit, fără să-și piardă libertatea de acțiune în sânul partidului său, ambasada dela Viena, dovedind prin aceasta că, pentru binele țării el trece peste calculele politice și peste interesele de partid; dar acești doi oameni atât de inteligenți nu s'au putut înțelege decât la neapărată nevoie și nici n'au putut colabora.

Dintre ei a învins acela, care, pentru a putea cârmui, și-a călcat pe conștiință și care a putut să facă lucruri, pe care nu și le-ar fi aprobat decât numai în vederea scopului de a governa și de a-și realiza principiile. Și acesta n'a putut fi Carp, căruia îi erau indiferente interesele partidului, care nu și-ar fi permis să guverneze împotriva unuia din factorii constituționali (Carp a fost singurul prim-ministru la noi, care a căzut din pricina unui vot de blam parlamentului*) căruia îi era indiferentă impresia, pe care o făcea în popor (căci în această privință Carp și-a exprimat de mai multe ori originala, dar și ciudata sa idee, că rolul poporului se reduce la alegerea reprezentanței naționale și că guvernantul nu trebuie să se lase influențat de stradă, amintindu-ne prin aceasta de Socrate, care răspunsese celor ce voiau să-l scape dela condamnarea la moarte, căci altfel ar fi fost condamnați ei de opinia publică, că nu prețuște deloc aceasta opinie), acesta nu putea fi Carp care n'a căutat să se facă cunoscut și apreciat de popor. Desigur că în cariera lui, Carp ar fi avut mai mult succes dacă ar fi speculat anumite situații, dacă ar fi fost mai puțin intransigent și mai puțin consecvent, dar personalitatea lui e cu atât mare cu cât Carp nu a fost fluctuațiunilor, ci al convingerilor...

Pregătit cu o vastă cultură, Carp a intrat în viața politică, format, posedând un mănunchi de idei sănătoase și sigure, de care credea că realizate vor duce la adevărata propășire a țării, idei pe care niciodată nu le-a dezis și cărora a rămas credincios o viață întreagă. Carp a personificat consecvența.

Luând ca exemplu al consecvenței lui Carp problema relațiunilor cu țările străine, vedem

*) Singurul până atunci, căci la 1922 a mai căzut astfel guvernul Take Ionescu.

că el, având înrădăcinate în suflet anumite convingeri, s'a conformat lor neîntrerupt: socotind drept imposibilă o apropiere de Rusia, ale cărei interese economice se izbeau de existența noastră aici, Carp socotea că România trebuie să fie mereu alături de dușmanii Rusiei. Fiind un factor important al alianței noastre cu Centralii, Carp n'a făcut făcut acest pas decât contra Rusiei; el nu era un germanofil, ci un rusofob. În preziua războiului, deși își da seama că e singur cu această părere și că va rămâne izolat el n'a încetat să-și susțină punctul pe vedere cu o euergie fără seamăn (Carp avea la 1914 77 de ani). Când consiliul de coroană a hotărât neutralitatea noastră, Carp a exclamat: „Voi trimete pe front pe cei 3 fii ai mei, dar mă voi ruga lui Dumnezeu, ca armata să fie bătută, căci numai așa România va putea scăpa de pieire“ (pag. 540 — vol. II-lea). Această exclamație, care a făcut în acele vremuri grele o tristă impresie și care trebuie interpretată ca un ultim mijloc de schimbare a holărării, pune într'o altă lumină personalitatea lui Carp, arată cât de trainice îi erau convingerile. Această izbucnire sarcastică, desvăluie nu numai rară consecvență a lui Carp, nu numai energia, care îl făcea ca la 78 de ani să-și susțină, având pe toată lumea împotriva, o convingere, ci și marea și aleasa lui iubire de neam, căci dorea înfrângerea țării lui, fiind convins că victoria armatei ar fi fost nefericire pentru țară. Fără a avea pretenția să susțin, că ar fi tot mai bine ca țara să-l urmeze pe Carp, căci istoria ne spune că entuziasmul și spiritul de jertfă al generației, care a dorit și care a făcut războiul, a scontat mai clar neprevăzutul viitorului, trebuie să spunem, raționând calm, că punctul de vedere al lui Carp era întemeiat și trebuie să recunoaștem în exclamația lui din Consiliul de Coroană un foarte mare gest și în autorul ei o puternică realitate. Redăm textual după d-l Gane apologia lui Carp, în cecece privește atitudinea lui în război.

„Adevărat că întâmplările sunt în domeniul posibilităților, dar un om de stat, care nu poate avea în vedere decât siguranța patriei, trebuie să judece numai în cercul calculelor probabilităților, nu și în acel al posibilităților ca atare, fantoma slavismului, care e gata să ne înghită, neputându-l părăsi pe Carp nici o secundă, el spusese atunci: Să nu ne unim cu Rușii, căci cine ne garantează împotriva lor...? Consecvent acestor păreri, Carp a putut fi realizatorul alianței Româ-

niei cu Puterile centrale pentru a asigura existența viitoare a patriei sale. Văzând în clipele conflagrațiunii univrsale că această politică e gata să se năruie, a luptat în Parlament și în Consiliul de Coroană cu toată puterea convigerii sale pentru a împiedica România să stea încă odată alături de dușmana ei de moarte, contra căreia cine ne garantează?

Calculule probabilităților erau atât de bine făcute încât prevederile lui Carp s'au adeverit întocmai. (D-l Gane prezintă niște documente din care reese că Rusia încheind pacea separa'ă cu Centralii a pretins niște condiții dezastruoase pentru noi). Dacă în lumea posibilităților ele au fost răsturnate, această s'a întâmplat spre cel mai mare bine al României, dar nu schimbă întru nimic justetea vederilor sale, care au o valoare profetică.

Paradoxalul „doresc să fiți învinși“... iea în fața Istoriei, o atât de dureroasă însemnătate, încât generațiile viitoare vor trebui să conteze cu acel paradox, care exprimă o veșnică poziție de apărare în fața unei veșnice amenințări (pag. 565—vol. II-lea).

Carp avea o așa de mare autoritate și figura lui inspira atât respect, încât s'a spus despre el că, în timpul ocupației, voia să dicteze chiar Nemților (Memoriile lui Marghiloman).

Parlamentar convins, Carp a putut avea grație vastei lui culturi, care îi permitea să discute cu competență orice chestiune și își putea permite savante incursiuni în Istorie, Drept sau Economie Politică, o activitate foarte bogată. El folosea cu măiestrie cuvântul, dând cu ușurință replici convingătoare. Dealtfel, fără o cultură atât de vastă și fără o inteligență atât de vie, Carp n'ar fi fost unul din întemeietorii aceluia cenaclu literar, care a fost „Junimea“ și n'ar fi putut deveni mai târziu șeful partidului junimist, format din personalitățile cele mai bine pregătite din lumea politică a acelei vremi.

Interesant ar fi iarăși de analizat părerile lui Carp în privința chestiunii sociale, care la noi în vremea lui se prezenta sub forma problemei țărănești. Conservator, ca toți junimiștii, Carp avea o judecată istorică mai mult englezește evoluționară decât franțuzește revoluționară, (pag. 158—vol. I-ii). El era pentru o înbunătățire înceată, pentru o reformă treptată, pentru o occidentalizare nesimțită. De aceea, el nu s'a opus reformelor democratice, care se adaptau cerințelor noastre.

El s'a opus însă improprițării generale,

socotind că prin asta nu se făcea un bine țaranului ale cărui nevoi nu puteau fi satisfăcute după bucata de pământ, ce i s'ar fi convenit, cu mijloacele de muncă de atunci, mai ales că, prin moșteniri, proprietatea lui ar fi devenit și mai mică.

Numai din vederile lui Carp, înșirate până aici, reese marea lui capacitate în privința conducerii unei țări. Intinzându-și activitatea într'un timp atât de îndelungat, având ocazia să-și spună cuvântul privitor la toate marile înfăptuiri, ce s'au realizat în acest timp, având în raporturile lui politice o onestitate, care îl făcea stimat și de adversari, dând dovadă de o atât de mare realitate, încât a fost capabil să se opună (spre a nu da decât un exemplu) dării în judecată a guvernului precedent, enunțând mărinimoasa maximă că „în politica, greșelile se îndreaptă, nu se răsbună“, având o așa de mare și de neînfricoșată independență și intransigență, în cât nemulțumia uneori și pe amicii săi și o atât de mare cinste și moralitate în viața particulară, în cât nimeni nu-i putea reproșa nimic. Carp s'a impus, precum am spus, nu atât prin rolul ce l'a jucat, cât prin multiplele și minunate atribute ale personalității lui, atribute în mare parte enunțate aici. Ca încheere, insistăm asupra celei mai semnificative și am putea spune mai de preț dintre aceste atribute, consecvența, reproducând din nou după d-l Gane un pasăgiu care e și o scurtă privire asupra ideilor lui: „la 70 de ani rămăse neclintit în ideile sale din primele clipe când pășise în viața publică. Același parlamentar convins, care luase parte activă la detronarea lui Cuza, din cauza loviturii de stat ce făcuse din acesta un dictator; același exasperat rusofob, care vede în dorința de e pasiune a colosului dela Nord o veșnică amenințare pentru viitorul țării lui; același împăciuitoar al chestiunii evreești, pe care o privea numai din punctul de vedere economic, căutându-i soluție în lupta de întrecere a Românilor, același doritor de a face binele tuturor claselor sociale, pentru a împiedica, prin mizeria lor, nașterea unui proletariat orășenesc și cămpean; același neclintit dinastic care nu vede o viitor liniștit pentru patria sa decât în continuitatea ideii de ordine, același om al legii, al cuvântului și al onoarei, care cere respectul tuturor acestei noțiuni“ (pag. 338, vol. II-lea).

Oamenii mari ai trecutului, cu viața lor și cu însușirile lor, au folosit totdeauna generațiilor noi ca exemplu. Dela Plutarck, care a dat primele biografii, oamenii mari au fost

prezența în aureolo, în care îi ridică viața ce și-o impuseseră, posterității.

Dar oamenii mari nu sunt numai aceia, cari au lăsat o operă durabilă în urmă, ci și aceia cari au dus o viață ce poate fi oricui pildă vie. Și dacă generația de azi sau cea

de mâine va învăța ceva din lumina vieții lui Carp, atunci trecerea lui prin lume nu a fost de prisos!...

Opris V. Mihai
cl. VIII literară

Încercare de paralelă între M. Sadoveanu și L. Rebreanu ca romancieri

Romanul românesc, născut din interesanta apariție a lui N. Filimon, după ce a luat un colorit naturalist și descriptiv la Duiliu Zamfirescu și-a atins culmile abia la începutul sec. XX prin M. Sadoveanu și L. Rebreanu, fiecare din ei ducând la perfecțiune un gen anumit de roman.

Mihail Sadoveanu a scris romane în care prezintă *specificul nostru românesc în mediul istoric sau actual rustic*.

Pornind dela date precise de cronică, el se mărginește la un fapt petrecut într'un timp anumit, la care i-au parte toate stările sociale, dela Domn la țaran, dând astfel icoana completă a acelui moment istoric. La aceasta se alătură talentul lui de neîntrecut scriitor al naturii, prezentând în icoane vii cadrul natural al acțiunii romanului, fascinându-ne prin descrierile lui, adevărate pasteluri în proză. În romanele de viață actuală, Sadoveanu prezintă viața legată de pământ, viața naturală și conformă cu sine a poporului: viața păstorilor dela munte, cu patimile și grijile ce o frământă, cu puternicul sentiment familiar care o caracterizează, cu energia ce se găsește chiar la femei (Baltagul) sau toate clasele sociale, cu toate interesele și

preocupările lor, înfiripate în jurul unei drame (Venea o moară pe Siret).

Spre deosebire de Sadoveanu, care, cum se vede e mult mai romantic, Rebreanu e mai mult realist sau uneori naturalist. Romanele lui sunt romane »à thèse«. Din prezentarea anumitelor fapte, autorul vrea să ajungă la anumite concluzii. Fie că prezintă Ardealul înainte de Unire, cu viața poporului și a „inteligentei”, cu eroul principal Ion în al cărui suflet se dă lupta între iubire și pasiunea de pământ, fie că urmărește stare psihologică a ofițerului român silit să lupte contra fraților săi (Pădurea Spânzuratului), fie că dezvoltă problema metafizică a reîncarnării, trecând o pereche ce se atrage magnetic în șapte ipoteze (Adam și Eva), fie că arată izbucnirea instinctului criminal transmis atavic (Ciuleandra), fie că vrea să arate adevărata stare psihologică înainte și în timpul revoluției dela 1907 (Răscoala), L. Rebreanu are în fiecare din romanele sale de rezolvat o chestiune, de stabilit o concluzie de lăsat în sufletul cititorului o impresie.

Din punct de vedere al sursei de inspirație, L. Rebreanu e mai divers. Pe când Sadoveanu se mărginește la romanele istorice și la viața rustică,

Rebreanu dispune de un domeniu mai vast. Nu trebuie totuși să-l socotim pe Rebreanu superior, căci Sadoveanu rămâne neajuns în stabilirea specificului unui moment istoric sau a clasei sociale țărănești.

Neajuns e M. Sadoveanu și în descrierile pitorescului. Din „Neamul Șoimăreștilor” noi nu aflăm numai viața și devotamentul față de Vodă Tomșa, a căpitanului Tudor Șoimaru, ci vedem perindându-se în fața ochilor noștri, așezarea de capitală a Iașilor, plaiurile răzășiei Șoimăreștilor, drumul ce duce la Lehia sau la Cantemir-bug în Ucraina, cu tot ce ar putea impresiona din ele.

Spre deosebire de Sadoveanu care ne încântă prin descrieri, Rebreanu nu ne prezintă din fondul natural al romanelor lui decât ce consideră strict necesar.

* * *

Pentru a prezenta tot cortegiul de viață al epocii pe care o descrie, Sadoveanu n'are nevoie de o acțiune prea complicată. În jurul unei povestiri simple și ușor de urmărit, el adaugă multe amănunte, face paranteze îndepărtate, ca să ne dea o imagine completă.

În ultimele lui romane istorice „Frații Jderi” și „Izvorul alb” a căror acțiune se petrece în epoca puțin cunoscută a lui Ștefan cel Mare, Sadoveanu în jurul unei acțiuni simple — două aventuri de dragoste a lui Ionuț Jder cel mititel și a fratelui său Simeon — ne prezintă toată gama vieții de atunci: viața la curtea Domnului, boerii, divanul, politica domnească, răzeșii, clăcașii... Fără o acțiune complicată, găsim o lume bogată cu personaje variate.

Luând o extindere mai mică, viața în romanele lui Rebreanu se intensifică. În Ion avem un conflict bine susținut, o temă socială, care așa cum e scrisă și mai ales așa cum e rezolvată, e în stricta legătură cu neamul nostru, ar putea exista ca incident ori unde. Sa-

crificând una din cele două pasiuni pentru cealaltă, tot nefericit ar ieși eroul, după ce oscilează un timp între ele și după ce hotărăște pentru pământ, Ion nu poate fi fericit căci socru îl pune bețe în roate, fiindcă i-a luat fata. Între timp, Florica, iubita lui, se mărită cu rivalul George.

Nemulțumit, Ion își maltratează soția, care îl iubește. În cele din urmă ea se sinucide și apoi moare și pruncul căsniciei lor. Deși o înțelegere s'a făcut între socru și ginere, desnodământul e groasnic: Ion, împins de vechea-i dragoste se duce noaptea la Florica, dar e ucis de bărbatul ei.

Se remarcă deci, o acțiune extrem de complicată nu lipsește însă autorului simțul practic necesar pentru a împărți și a prezenta acțiunea în așa fel ca ea să fie ușor înțeleasă și urmărită. Astfel Rebreanu ne lasă ca imagine clară și lămurită a tezei lui Sadoveanu, dându-și probabil seama de neputința lui de a conduce o acțiune complexă, o evită mărginindu-se la una simplă, din care prin procedeele de mai sus, ne face să înțelegem lumea în care ea se petrece.

La amândoi personaje sunt bine și măsurat prezentate. Deși nelegate printr'o acțiune vie, chipurile lui Sadoveanu, sunt versiunile: în Neamul Șoimăreștilor îl înțelegem și compătimim cu Tudor Șoimaru, transplantatul răzesc în lumea ostașilor, îl înțelegem și pe Simeon Bârnobă, boarul cumpătat, cu aplecare spre cugetare și filozofare, pe Cantemir-bey cel viteaz, dar bun și recunoscător, pe Tomșa cel aprig dar drept și energic, pe bunicul Milu, caracterizat prin bunul simț al țăranului, prin demnitatea răzeșului și prin dragostea de glie a românului.

Aceleași personaje clare la L. Rebreanu, la care, fiind puse în mișcare, se impun cu ușurință, fără intervenția autorului. S'a discutat și se discută

dacă Ion ar fi adevăratul, ar fi clasicul reprezentant al clasei noastre țărănești, obiectându-se că dragostea de pământ a țăranului nostru nu falsifică într'atât sufletul țăranului până la a face din el o brută, cum ajunge în cele din urmă Ion. Alții susțin că Ion nu e un tip real, că el personifică o stare sufletească, o luptă interioară. Oricum ar fi Ion, exagerat sau nu, el e bine prezentat, actele sunt motivate, cititorul consimte să creadă că în mod fatal soarta l-a dus unde l-a dus.

Ar fi greu să prezentăm și celelalte personaje ale romanului, toate extrem de bine conturate. Mulțimea de personaje din Ion cuprinde o lume reală cu tot ce o frământă: tot ce interesează, toată viața din Ardealul dinaintea Unirii. Prin generalizare, cititorul poate avea din acest roman o idee completă a vieții de acolo. De aceea, Ion cași Răscoala, pot fi considerate ca romane istorice, fiindcă prezintă o epocă, deși recentă, în întregime.

Dacă Sadoveanu e maestru în privința descrierii pitorescului, dacă amândoi prezintă clar epocile ce descriu, unul folosind o acțiune simplă dar bogată în paranteze și reflecțiuni și altul prezentând o acțiune bogată, variată, bine susținută, cu personaje în mișcare și dialog, nu trebuie să trecem cu vederea pătrunderea psihologică a lui Rebreanu, pătrundere ce lipsește lui Sadoveanu.

În Pădurea Spânzuraților, avem un proces de conștiință foarte complicat. De unde la început Apostol Bologa avea înăbușit în el simțul de neam, în cât a putut, fără mustrare de cuget, să voteze moartea unui ceh ce trecuse alături de frații săi, printr'o serie de metamorfozări sufletești, ajunge el însuși în situația de a fi prin, trecând la inamic, care de fapt era neamul lui. În

paginile acestui roman, cititorul trăește cu eroul fiecare din aceste metamorfozări și le explică, se înlăunțează de imaginea «Pădurii Spânzuraților».

Această pătrundere psihologică lipsește lui Sadoveanu. În „Venea o moară pe Siret” el a prezentat o zguduitoare dramă. S'a mărginit însă la acțiune, nespeculând'o din punct de vedere al analizei psihologice: el a prezentat numai drama, lăsând pe cititor să înțeleagă ce se petrece în intimitatea sufletească a eroilor. Sadoveanu ne arată numai cum reacționează ei în fața situațiilor, fără a le specula ca situații psihologice.

* * *
Ca o notă comună a talentelor lor, remarcăm puterea de evocare. În romanele istorice ale lui Sadoveanu ni se prezintă când evenimente mari, războaie, năvăliri de Cazaci, Tătari sau Turci, schimbări de Domni, sau în altfel de romane scene ca aceea a plutirii morii pe Siret, sau la Rebreanu când descrie „pădurea spânzuraților”, când prezintă groaznicele isprăvi ale lui Ion, când arată felul acela fioros în care tânărul Faranga și-a ucis soția, ucidere teribilă și neașteptată, neexplicabilă decât printr'o pornire lăuntrică din inconștientul sufletească (Ciuleandra); la amândoi observăm un dor neajuns de a evoca anumite situații, de a da imagini vii, reale și impresionante.

* * *
Din punct de vedere al formei, și Sadoveanu și Rebreanu sunt în nota actuală a literaturii noastre, căci la ei fondul primează asupra formei, forma cătând să fie în consonanță cu fondul.

Sadoveanu în special, e un maestru al formei. El își potrivește în așa fel vorbele, în cât a părut unora în această privință că e forțat, că fiecare cuvânt e căutat dinadins, ori arhaic, ori luat în accepțiunea populară.

La Rebreanu, deși găsim deasemeni un stil ponderat, vorbirea e mai cursivă.

* * *

Deși scris într'o vreme când n'ar fi oportun să se vorbească despre unul din personajile acestei încercări de paralelă, (scris numai pentru că suntem convinși că activitatea discutabilă a

omului nu scade cu nimic valoarea operei) studiul de față nu se poate sfârși decât prin constatarea că romanul românesc a atins prin Sadoveanu și Rebreanu culmile cele mai înalte neajunse până atunci și nedepășite până astăzi.

Oprîș V. Mihai
cl. VIII literară

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Razele ultra-violete

Din fizica elementară se cunoaște că, dacă se trece o rază de lumină printr'un mediu transparent (sticlă), ea se decompune într'un fascicol de raze format din șapte culori principale, care la un loc alcătuiesc spectrul acelei raze. Acest fenomen de destrămare a razei luminoase poartă numele de dispersiune, iar culorile care iau naștere sunt: roșu, portocaliu, galben, verde, albastru, indigo și violet. Acestea sunt deci elementele principale, care compun culoarea albă, lucru ce s'a probat și în mod invers prin compunerea luminii cu ajutorul discului lui Newton.

Prin experiență s'a constatat însă, că spectrul se întinde și dincolo de cele două limite formate de roșu și violet. Într'adevăr, un termometru plimbat în regiunea roșului continuă a se ridica și după ce a trecut de regiunea vizibilă a spectrului, fapt care denotă existența unor raze și dincolo de cele roșii în regiunea invizibilă, raze ce se numesc infra-roșii. Deasemenea se observă că reacțiile chimice sunt mult mai puternice la cealaltă extremitate la violete și mai ales dincolo de această limită în regiunea razelor ultra-violete.

Dar constatarea nu se oprește aci. Cercetări asidui au descoperit și alte radiații invizibile de o parte și de alta a spectrului obișnuit, toate deosebindu-se unele de altele prin lungimea de undă. Astfel, după razele infra-roșii vin undele hertziene, iar după cele

ultra-violete, razele X, razele gama produse de substanțele radioactive și probabil razele cosmice, descoperite acum în urmă de Millikan.

Cu alte cuvinte, un spectru se compune din două părți distincte: una vizibilă, care constituie spectrul obișnuit și alta invizibilă, situată dincolo de limitele acestui spectru. Pentru o mai ușoară asimilare, spectrul a fost asemănat cu o scară muzicală în care fiecare gamă ar fi reprezentată de undele luminoase ale radiațiilor principale. Spectrul în întregime are 9 game, din care una formează spectrul vizibil, dacă sunt situate dincolo de violet, iar șase sunt infra-roșii și unde hertziene.

Dintre toate acestea, razele infra-roșii și undele hertziene au lungimea de undă cea mai mare, iar cele situate dincolo de violet au lungimea de undă din ce în ce mai mică. Aceasta e chiar atât de mică, în cât a fost nevoie de înființarea unei noi unități de măsură angström, care măsoară a milionimea parte dintr'un milimetru. Așa de pildă, limitele din spectru între cari se găsesc razele ultra-violete variază în mod obișnuit între 3900 și 3300 de angströmi.

Aceasta la lumina naturală. Știința actuală a evoluat însă până într'atât în cât și-a aflat ea surse noi pentru producerea razelor ultra-violete. Astfel e lampa cu vapor

ncandescenți de mercur, zinc sau aluminiu își mai ales lampa cu cuarț, aparate cu care s'a isbutit a se furniza raze ultra-violete la maximum de intensitate.

În natură, razele ultra-violete se găsesc pe toată fața pământului și mai cu deosebire în locurile înalte, mai mult vara de cât iarna și în timpul dimineții în mai mare cantitate ca în restul zilei. În camerele închise nu se găsesc, întrucât nu pot străbate prin geam.

Acțiunea razelor ultra-violete asupra vieții în genere are o foarte mare importanță prin vitaminele, pe care le produce. E știut lucru că prin fierbere, alimentele noastre sunt lipsite de vitamine. Un american Sperti a găsit însă, că, prin simplă expunere la razele ultra-violete, alimentele își recapătă vitaminele pierdute. Este un lucru important, dacă ne dăm seama că majoritatea alimentelor le ingerăm sub formă de fierturi.

O influență la fel de binefăcătoare au și asupra vieții animale și vegetale. S'a observat că bananele se desvoltă și se coc mult mai de timpuriu, dacă sunt supuse acțiunii razelor ultra-violete. S'a băgat iarăși de seamă că florile de munte cari primesc o iradiazie mai bogată de raze ultra-violete, sunt cu mult mai frumoase și mai intens colorate decât cele dela șes,

Botanistul francez Bonnier, care a studiat pentru prima oară acțiunea acestor raze asupra creșterii plantelor, spune că ele dovedesc o maturitate mult mai rapidă și o colorație mult mai bogată. Chiar animalele, în condiții asemănătoare, au o conformație mai robustă.

Nu trebuie să se piardă însă din vedere că abuzul cu tratarea acestor raze poate duce la destrucția țesuturilor. Razele ultra-violete au o putere bactericidă extrem de violentă.

Microbii cei mai virulenți nu pot rezista mai mult de un minut acțiunii directe a razelor ultra-violete.

Insemnătatea razelor ultra-violete se apreciază mai ales în domeniul medicinei, unde acțiunea lor s'a dovedit de un real folos.

În special se tratează cu succes orice rachitism și în unele cazuri tuberculoza.

Rachitismul se manifestă prin lipsa de fixitate a calciului în țesutul osos. Prin noul tratament al foto-terapie, întemeiat de medicul Huldschinsky în 1919, s'a isbutit se se vindece bolnavii numai în câteva săptămâni.

Pentruca vindecarea să se producă sigur, e necesar însă de un tratament cât se poate de corect. Era nevoie de o regularitate constantă în ceea ce privește cantitatea emisiunii de raze și de un dosaj ușor și suportabil. Însă aceste condiții cereau aparate speciale. Și atunci s'a ajuns la perfecționarea izvoarelor artificiale, cari să producă razele ultra-violete în condiții superioare.

Aparatele cele mai răspândite sunt cele cu arcul voltaic și în special cel cu vapori de mercur.

Astăzi se folosesc însă mai mult niște lămpi asemănătoare cu becurile electrice, întrucât în ultimul timp profesorul Wood a descoperit o nouă metodă de a analiza corpurile cu ajutorul fasciculelor de radiații ultra-violete. Astfel, se pot descoperi foarte ușor falșurile și identifica autenticitatea pietrelor prețioase. Inscriptiile vechi pot fi readuse la lumină, iar alimentele în genere, pot fi constatate dacă sunt curate sau nu.

Iată, așadar, încă o dovadă că știința pură lucrează numai pentru aflarea adevărului.

Eugen Russu
8 Șt.

DESPRE VITAMINE

Organismul nostru pentru a se putea menține la o stare normală de funcționare, pe lângă substanțele organice și anorganice, conținute de alimente mai are nevoie și de altceva. Forțăm un regim constant din substanțe sintetice. Organismul primește cele două feluri de substanțe, dar începe să scadă, do-

vădă că le lipsesc câteva principii alimentare cari întrețin starea de funcționare.

În alimentele naturale, aceste principii alimentare se găsesc. Dacă alimentelor sintetice li se adaugă alimente naturale, atunci organismul funcționează în mod normal.

Aceste substanțe necunoscute din punct de vedere chimic poartă numele de *vitamine*. Lipsa lor dau boala numită avitaminoză.

Vitaminele au fost studiate de foarte mulți cercetători. Ele nu s'au putut cerceta în stare naturală, dar efectele lor au fost găsite.

În alimente, sunt mai multe vitamine cari s'au notat cu litere dela A la D, iar în ultimul timp găsindu-se efectele unei noi vitamine, aceasta a fost notată cu litera E.

Vitamina A. — Când această vitamină lipsește, dintr'un aliment, produce o îmbolnăvire, o stare anormală care duce la orbire această boală, cauzată prin lipsa vitaminei A. a fost numită xeroftalmie.

Cercetările, s'au făcut pe animale mici (iepuri, cobay) și s'a constatat că unui animal căruia i-sa dat alimente fără vitamina A. moare.

Vitamina B. — Lipsa acestei vitamine din alimente, duce la o boală numită bereberi, boală ce bântuie la populațiunile sărace din țările calde care se hrănesc cu orez fiert de cor-

ticat adică descojit. Tumorile și paraliziiile generale sunt efecte ale acestei boale. Experiențele făcute cu porumbel, cărora li s'a dat orez corticat au dus la paralizia șirei spinării și curbarea ei pe spate.

În legătură cu lipsa vitaminei B se mai pune o boală numită pelagra.

Vitamina C. — Boala, cauzată de lipsa vitaminei C, a fost cunoscută din timpuriile cele mai vechi. Bântuie mai ales printre marinari cari nu se puteau alimenta decât cu conserve. Această boală poartă numele de scorbut și se manifestă prin înțepenirea picioarelor sfârșind în curând cu moartea celui bolnav de scorbut.

Alimentat cu fructe și mai ales cu lămâie, bolnavul își poate reveni.

Vitamina D. — Lipsa acestei vitamine duce la rahitism. Rahitismul constă în neosificarea oaselor. Prezența vitaminei D. în organism, înlocuește calcificarea.

În acest caz untul și untura de pește fac organismului bine.

Vitamina E. — Se crede că această vitamină ar avea sub tutela ei funcțiunile reproducătoare rolul cel mare fiind în actul sexual, fecundația.

Iată pe scurt și pe înțelesul tuturor care sunt acele principii alimentare indispensabile organismului, numite vitamine și care sunt efectele produse de lipsa vre-uneia din ele.

M. I. M

Poeții noștri

Ce va rămâne din poeții acestui timp? Ar fi îndrăzneț acela care ar pretinde să determine locurile și să facă astăzi împărțirile.

Dar timpul, în zilele noastre, trece așa de repede, în cât se poate zări chiar de acum efectele diferite asupra operelor cari, în nașterea lor, ar părea tot așa de vii. Luați din aceste opere pe cele mai salutate mai întâi și pe cele mai aplaudate: câte locuri încă moarte, câte colori încă îngălbenite și trecute! Unul din poeții noștri, dela care va rămâne cel mai mult, Béranger, îmi spunea într'o zi: „Voi ceilalți, voi ați început încă tineri și înaintea maturității“. El vorbea în profitul său. Tăată lumea n-a avut fericirea de a întâlni obstacole cari să vă întârzie și să vă înfrâneze până în momentul drept când se poate arăta fructul încă floare. Béranger a avut spiritul (el sau muza sa) de a lăsa să treacă poezia imperiului înainte de a înboboci; el ar fi socotit viața sa, care n'ar fi reușit mai bine. Ceilalți mai devreme sau mai târziu, toți foarte tineri, unii dintre ei copii încă, au intrat în lupta amestecată, în aventură. Ceace se poate spune fără a se risca, este că din acest concurs de talente, în timpul mai multor stagiuni, a rezultat o foarte bogată poezie lirică, cu mult mai bogată decât

o lămurise Franța atunci, dar o poezie foarte neregulată și foarte amestecată. Majoritatea poezilor s'au liberat fără control și fără frâu la toate instinctele naturii lor și deasemenea la toate pretențiunile trufiei lor, sau tot așa la nexozile deșertăciunii lor.

Greșelele și calitățile au eșit în toată voia, și posteritatea va avea de făcut despărțirea. Se simte că ea chiar o face. Cari sunt dintre bucățile de poezie, compuse între 1819 și 1830, acelea cari se pot reciti azi cu emoție, cu plăcere? Eu numai pun chestiunea și nu am grija de a o rezolvi, nici de a urma de această linie largă, sensibilă totuși, care, la ilustrii cei mai siguri pe dâșii, desparte pe mort de viu. Poeți ai acestui timp, voi sunteți trei sau patru care vă disputați sceptorul, care vă credeți fiecare primul! Cine știe pe acela care va avea ultimul cuvânt pe lângă nepoții noștri indiferenți? Accentele sigure ale voastre, de sigur, vor ajunge până în posteritate: iată cinstea voastră; ea va acoperi rămășița cu o uitare binevoitoare.

Nimic nu se va menține pe deplin din poeții acestui timp.

*Sainte-Reuve Causeries du lundi
tome I-er. article sur Musset.*

M. M.
cl. 8 Șt.

VISUL

Tradus din Pierre Loti

Aș vrea să cunosc o limbă deosebită, în care s'ar putea scrie nălucirile viselor mele. Când încerc să le descriu cu cuvinte obișnuite, n'ajung să construiesc decât un fel de povestire stângace și greoaie, dealungul căreia cei cari mă citesc, desigur, trebuie că nu văd nimic. Numai eu, pot deosebi îndărătul acestor cuvinte. strânse laolaltă, nemărginitul ce nu poate fi pătruns.

Se pare că visele, chiar acelea care ni se par a fi cele mai lungi, n'au decât o durată foarte puțin apreciabilă și anume acele clipe foarte scurte, când spiritul plutește între somn și veghere; noi suntem însă înșelați de excesiva iuțeală cu care se succed și se schimbă mirăgile. Văzând perindându-se atâtea lucruri, noi zicem: „am visat toată noaptea, când de fapt am visat în răstimpul unui singur minut.

Viziunea de care vă voi vorbi, n'a avut poate ca durată reală mai mult de câteva secunde, căci mie însumi, mi s'a părut foarte scurtă.

Prima imagine, a pâlپăit de dovă-trei ori, cu întreruperi ușoare, ca și cum îndărătul unui transparent, se aprindea și se stingea, flacăra unei lămpi.

Mai întâi o licărire nesigură, prelungă, atrăgând atenția spiritului meu, la ieșirea din somnul adânc, din noapte și din neființă.

Apoi, licărirea devine o dără de soare, intrând printre o fereastră deschisă și fărâmițându-se pe pardosea. În același timp atenția mea mai atârțată, se neliniștește deodată; amintirea vagă a nu știu ce anume, presimțirea iute ca fulgerul a vreunui lucru, ce mă va răscoli, până în adâncul sufletului..

Se precizează... este raza unui soare ce apune, rază venind dintr'o grădină spre care dă această fereastră..... grăină oxotică unde fără să-i fi văzut, știu acum că se găsesc magnoli¹⁾. Pe această dără luminoasă depe

pardosea, umbra unei plante de afară, se profilează și tremură ușor,... e umbra unui banan....

Și acum părțile oarecum umbrite se luminează — în penumbră obiectele se conturează — și eu văd totul, cu o înfiorare de nespus!

Totuși este foarte simplu: un mic apartament într'o căsuță din colonii, cu pereții de lemn și cu scaunele de paie împletite. Pe o consolă, o pendulă din timpul lui Ludovic al XV-lea, a cărei lmbă se mișcă imperceptibil. Dar eu am mai văzut toate acestea și am conștiința imposibilității în care mă găsesc de a-mi aminti unde mă aflu și și mă frământ îndărătul acestui fel de perdea neguroasă ce s'a întins la un moment dat în *amintirea mea*, împiedicându-mi privirile pe care ași vrea să le scufund dincolo, în nu știu ce ascunziș, mai adânc.

Este într'adevăr seară... e într'adevăr lumina pudrată cu aur, a unui soare pe cale să se stingă, iar arătătoarele pendulei Ludovic al XV-lea, arată orele 6,.. Orele 6 ale cărei zile pierdută pierdută pentru totdeauna în neantul veșnic?... ale cărei zile, a cărui an îndertat și dipărut?..

Scaunele, au și ele o înfățișare îmbătrănită. Pe unul din ele se află o pălărie de paiu alb, ce nu mai este la modă, de mai mult de o sută de ani. Privirile-mi se opresc pe ea și atunci fiorul de nespus, mă cutremură mai tare...

Lumina se coboară, se coboară... acum este ca licărirea turbure a viselor obișnuite.

...Nu înțeleg, nu știu — dar îmi dau seama cu toate acestea, că trăisem odinioară aproape de lucrurile și de vieța care se ducea în această casă—aproape de acea vieță atât de melancolică și de exilată a co'oniilor de altă dată, atunci când distanțele erau uai mari, și mărire, mai necunoscute.

Și în timp ce privesc această pălărie de femeie care se estompează puțin câte puțin, ca tot ce este acolo, această reflexie se face

¹⁾ Copaci exotici.

în capul meu, parcă făcută de altul, nu de mine: Ah! se vede că „ea“ s'a reîntors“.

Intr'adevăr „ea“ apare. Ea îndărătul meu, fără ca s'o fi auzit venind: „ea“ rămânând în partea înjunecată, în fundul apartamentului, unde razele ce se sting, n'o ajung: ea, foarte vagă, ca o schiță desenată în culori moarte, pe fondul de umbră cenușie.

„Ea“, foarte tânără, creolă, capul gol cu bucle negre împrăștiate în jurul frunții, după o modă de mult uitată; ochi limpezi, frumoși. Părând că vor să-mi vorbească, cu un amestec de spaimă tristă și de candoare copilărească: poate că nu excepțional de frumoasă, dar posedând supremul farmec... Și apoi, era „ea“. Ea, un cuvânt a cărui pronunție este de o gingășie delicată, un cuvânt care, luat în sensul, pe care-l înțeleg eu, cuprinde în el rațiunea de a fi inexpresabilul și infinitul... A zice că o recunoșteam, ar fi o exprimare banală și șubredă. Era mult mai mult; întregul meu eu se înălța spre ea, cu o forță profundă înlănțuită, pentru a o ajunge din nou; și această mișcare avea un nu știu ce de surd, de groază nedeslușită, ca strădania zadarnică a cuiva, care ar încerca, s'ar strădui să-și reia răsufierea și propria-i viață după ani și ani petrecuți sub capul unui sicriu...

De obicei, o emoție puternică simțită într'un vis, îi rupe firele impalpabile visul se sfârșește... și te trezești.

Urzeala fragedă odată ruptă, plutește un moment, apoi recade și se împrăștie cu atât mai repede cu cât spiritul se străduiește mai mult s'o rețină, apoi dispare ca un vâl străveziu sfâșiat în vid, pe care ai voi să-l prinzi și pe care vântul îl duce în fundul departărilor inaccesibile.

Dar nu, de astă dată, nu mă trezi iar visul continuă, stingându-se... visul se prelungi într'o dâră muribundă.

O clipă, rămăserăm unul în fața celuiilalt, opriti din avântul aducerii aminte, de nu știu ce piedică posomorâtă; fără glas pentru a ne vorbi și aproape fără gând, încrucișându-ne numai privirile noastre de fantome, cu

uimire și cu o neliniște plăcută... Apoi privirile ni se voalară iar noi devenirăm niște forme mai nedeslușite încă, săvârșind lucruri involuntare și neînsemnate.

...Lumina coboră, coboră mereu; aproape nu se mai vedea... Ea eși și eu o urmaș într'un fel de salon cu pereții vâruși, mare, abea împodobit cu mobile simple — cum se obișnuiește în locuințele plantatorilor.

O altă umbră de femie, care ne aștepta acolo, îmbrăcată într'o rochie de creolă — o femeie în vârstă pe care o recunoșcui de-așemeni imediat și care-i semăna, mama sa, fără îndoială — se ridică la intrarea noastră și toți trei ieșirăm, fără a ne sfătui unde, ca supunându-ne unei obișnuințe...

Dumnezeule, câte cuvinte și câte faze lungi, pentru a explica greoiu, tot ceace se petrecea fără durată și fără șgomot, între persoane străvezii ca sclipirile de raze, mișcându-se fără vieață, într'o întunericeime ce crștea mereu, mai decolorată și mai turbure de cât acea a nopții.

Ieșirăm toți trei în amurg, într'o străduță tristă, tristă, mărginită de căsuțe coloniale joase, sub copaci mari; la capăt marea abea ghicită... o impresie de înstrăinare, de exil îndepărtat, ceva ce trebuie că ai fi simțit în veacul trecut pe străzile din Martinica sau Reunion, înconjurat de o penumbră de mormânt.

Păsările mari se roteau sub cerul plumburiu... De sigur că noi îndeplineam acolo un lucru obișnuit, în această umbră din ce în ce mai deasă, care nu era decât acea a nopții, noi refăceam „plimbarea noastră de seară“.

Dar impresiile percepute se stingeau mereu. Cele două femei, nu mai erau vizibile... nu mi mai rămânea dela ele decât noțiunea a două umbre ușoare și blânde, mergând alături de mine...

Apoi, apoi nimic... totul se stinse pentru totdeauna, în noaptea completă a adevăratului somn...

Dormii mult timp după acest vis; o oră, două, nu știu; când mă trezi, la revenirea gândurilor, îndată ce-mi reveni prima amintire, simții acea emoție interioară ce-ți pro-

voacă o tresărire, și te face să deschizi mari, ochii...

În memoria mea, regăsi mai întâi visul meu, în clipa cea mai intensă, cea în care eu mă gândisem dintr'odată la ea, recunoscând pălăria cea mare aruncată pe acel scaur, clipă în care „ea” apăruse în spatele meu...

Apoi, pe încetul, puțin câte puțin, îmi adusei aminte și de restul visului: amănuntele așa de sigure ale aceluia apartament „cunoscut dinainte”, cea femeie în vârstă întrevăzută în umbră, cea plimbare în străduța tristă și goală... Unde văzusem și iubisem eu toate acestea?... Căutai repede în trecut, îl răscolii cu un fel de neliniște, de tristă îngrijorare, „crezându-mă sigur că am să găsesc”. Dar nu, nimic în nici-o parte; în viața mea, nimic asemănător...

Mintea omenească e plină de amintiri ne-numărate, îngrămădite în neorânduială ca niște ițe încâlcite, sunt mii și mii, strânse în unghere întunecate, de unde nu vor ieși niciodată....

Mâna misterioasă care le turbură și le răscolește, le ia uneori pe cele mai subțiri și mai cu neputință de apucat, pentru a le aduce un moment la lumină, în răstimpul acelor potoliri ce precedă sau urmează somnurilor.

Acela pe care l-am povestit, desigur că nu va reveni niciodată... și chiar dacă ar reveni în vre-o altă noapte, n-aș afla mai multe cu privire la cea femeie și la acel loc de exil, pentru că în creerul meu desigur că nu se mai găsește nimic în legătură cu ele. Este ultimul fragment dintr'un fir rupt, care trebuie să se oprească. acolo unde mi s'a sfârșit visul; înseputul și sfârșitul nu existau decât în alte minți, de mult reîntoarse în tină.

Printre strămoșii mei, am avut marinari a căror vieță și avnturi, nu-mi sut cunoscute decât foarte puțin sau de loc. Se află de sigur, eu nu știu unde, în vreun mic cimitir din colonii, niște oseminte îngălbenite, cari sunt resturile tinerei femei cu pălăria mare de pai, cu ochii triști și cu bucle negre... Farmecul pe care ochii săi îl exercitaseră asupra unuia din străbunii mei necunoscuți, a fost destul de puternic pentru ca să arunce până la mine răspângere misterioasă...

M-am gândit la „ea” o zi întreagă.... și cu câtă ciudată melancolie l....

Tradus din :

„Le livre de la pitié et de la mort”
de Pierre Loti

RECENZII

Mihail Galița

Aspecte culturale din trecut

I. Cronică lui Ienachi Văcărescu

Domnul profesor Mihail Galița, cunoscut cititorilor atât ca autor de cărți didactice, cât și ca scriitor de un deosebit spirit critic, cum s'a dovedit în volumele „Analiză literară” „Curente în Poezie” ș. a., ne dă un nou volum de istorie critică literară și filologie, care are ca obiect principal Cronică lui Ienachi Văcărescu.

Înainte de a păși în acest subiect, d-sa închină un capitol evoluției limbii literare, în care, după ce ne dă definiția acesteia, ne arată evoluția limbii spre forma ei literară,

precum și cauzele ce au pricinuit întârzierea formării ei, mai ales în a doua jumătate a sec. XVIII.

Pentru a fi înțeleasă mai bine activitatea lui Ienachi Văcărescu, autorul ne prezintă întreaga atmosferă a sfârșitului sec. XVIII, când „frământările, determinate de influențele directe și indirecte proprii timpului, fac ca limba românească să sufere și ea modificări, până să găsească echivalente de exprimare corespunzătoare noului spor cultural”.

Al doilea capitol tratează despre „Istoria prea puternicilor împărași otomani”, a lui Ienachi Văcărescu. După o privire asupra vieții lui Văcărescu și o documentată expunere a împrejurărilor, în care a apărut cea-

stă scriere, autorul trece la analiza ei.

Această scriere se compune din două to-muri:

Primul cuprinde biografiile sultanilor de la Mahomed până la Mahmud I (1730).

Istorisirea faptelor din al doilea tom, face impresia unor memorii. El vede totul prin prizma intereselor țării noastre.

Informațiunile din primul tom sunt luate din scriitorii străini din Constantinopol, lucru ce de altfel explică unele construcții nefirești ale limbii, imitate din limbile: greacă, turcă, italiană și franceză, pe care autorul le evidențiază prin controlul textului cu limbile respective. Totuși „rămâne această scriere istorică a timpului, ca o mărturie dela sfârșitul sec. XVIII, în care influențele străine, prin filieră orientală, fac să oprească câțva timp, evoluția limbii noastre literare culte, fără însă să-i modifice structura ei intimă, plină de viața proprie românească.”

După terminarea acestei analize literare a operei lui Văcărescu, autorul face o analiză a limbii, tratând particularitățile fonetice, morfologice și sintactice, precum și vocabularul întrebunțat în această lucrare. Aceste observațiuni, primele făcute până azi, mărturisesc strânsa legătură a limbii culte din acea vreme cu limba poporului și a textelor noastre vechi.

Despre cuvintele străine precizează încă odată „că erau întrebunțate în scriere poate și în vorbire, numai de așa zisa pătură cultă” iar despre Ienachi Văcărescu ne spune în concluzie: „Întreaga sa activitate, ca și lucrarea istorică analizată, stabilește trăsătura de unire între o perioadă veche de înflorire și alta care se plămădește.”

Putem spune deci, că această lucrare, care are o unitate desăvârșită, ne arată pe Ienachi Văcărescu exponent al Românismlului dintr'o etapă critică a neamului nostru, precum și al limbii noastre literare de atunci.

Ionescu N. Ioan
cl. VIII literară

Cartea No. 1

Pentru străjerii neamului

„Dansuri naționale” — aranjate de Traian Ion —
prof. de ed. fizică.

Încă odată în plus, vechiul dicton latin: „non multa sed multum” se adevărește. E vorba despre cartea d-lui prof. Traian Ion, carte care, deși număra vre-o 20 de pagini, cuprinde între copertele ei o muncă desinteresată de un real folos. Trebuiește remarcată fapta d-lui prof. Traian Ion, care prin această carte îmbogățește biblioteca străje-rească cu o nouă colecție. „*Pentru stăjerii neamului*”. Interesul pe care-l prezintă această carte este îndoit. Ea prezintă un interes din punct de vedere folkloristic, îmbinând, în 20 de pagini „11 dansuri naționale, specifice neamului nostru românesc. D-sa a muncit, să dea micilor străjeri ai neamului, dansurile cu text, muzică și modul de execuție. Dansurile sunt selecționate, formând esența compunerilor populare. În cele 11 dansuri, găsim viața Sârbă în ciocane, frumosul Alunet, repede Ciulean-dră, precum și săltăreața Sdroboleancă. Pe lângă interesul folkloristic, cartea d-lui prof. Traian Ion prezintă și un interes educativ, căci ce poate fi mai nimerit în educația micilor străjeri, decât portul și dansurile naționale? Eu cred că nimic și de altfel aceeași e și părerea d-lui prof. Traian Ion: „*In afară de grai, cu acestea se deosebește un Român de orice străin și dacă i așa, atunci iubiți străjeri, se cade să cunoaștem în amănunt tot ce formează firea noastră românească.*”

Noi nu putem decât să mulțumim d-lui prof. Traian Ion, care într'o epocă de sbucium sufletesc—când toți se gândesc numai la profitul lor personal — muncește desin-teresat spre folosul altora, pentru desvolta-rez trupească și sufletească a tineretului strajer, al cărui comandant este d-sa.

M. I. M.

Recenzări — Reviste primite

Din vrafal de reviste primite la redacție recenzăm, în limita spațiului, pe unele dintre ele, restul urmând a fi recenzate în numerele viitoare.

Reviste — Gazete — Cărți

Iconar — Anul II Nr. 3 și 4

Revista „Iconar” de sub direcția d-lui Liviu Rusu, ne aduce un scris îngrijit semnat de pene tinere. În jurul ei gravitează mai toată mișcarea literară bucovineană. Din tot materialul desprindem articolul d-lui M. Streinul „La o răscruce a literaturii românești” precum și acela al d-lui Vasile Posteuca. Dintre versuri, ne face plăcere să cităm o strofă din „Rugă de nevrednic” a d-lui Radu Gyr :

Toarnă-mi smirnă și tămâie'n pumni
bagă-mă la oi, la sfânta Luni.
La coliba sfintei Vineri, văcar
fără leafă, să slujesc un an măcar
Să mă'nsângere răsurile din strat
la Duminica Prea-Sfântă, blând argat.

și sfârșitul poeziei „Sanatoriu” a d-lui Aurel Marin :

Noaptea cade, pe cimentul ud
Troșii 'ngrijitoarelor se aud
Oamenii-i ascultă, știu popasul lor
Nu-i sgomot, ci așa li-i glasul
Până dimineața, până seara
Până moartea își înfige ghiara !

Din această revistă aflăm că tânărul nostru colaborator Paul I. Pătrașcu a fost menționat de editura „Iconar” pentru volumul-manuscris „Infiorări de strune”.

Pământul — Anul V Nr. 151-152

Aceiași prieteni ai d-lui Eugen Cialic: d-l Procurore Belcin, d-l G. M. Vlădescu, d-l Teodor Scarlat, d-l Mihail Chimoagă, Neagu Rădulescu, etc. etc.

Număr în măsura așteptărilor. D-ra Coca Farago și d-l Neagu Rădulescu publică câte un fragment din romanele domniilor lor : „Dany fată de nouăsprezece ani” și „Sunt soldat și călăreț”. Tinerii, dar talentații Ștefan Baciu și Ion-Aurel Manolescu se întrec în versurile lor pline de melancolie, în timp ce d-l Eugen Cialic prezintă o vitrină bine aranjată, iar d-l Sandu Teleajăn o nuvelă.

Gând și Slovă Oltenească — Anul II Nr. 14

Harnicul redactor al revistei, d-nul Nicolăescu Plopșor semnează în acest număr câteva rânduri, bine simțite, pentru profesorul Dimitrie Gusti, proaspătul sărbătorit. Printre altele d sa spune : „I s'a spus Profesorului, părinte al sociologiei românești Așa e ! Dar Profesorul Gusti, mai presus de aceea, este adevăratul părinte al satului românesc”.

Distractivă proza d-lui Peioan Ronan. Dintre versuri cităm, în primul rând, poezia d-lui Constantin I. Goga, „Sună clopot, sună”... apoi pe cea a d-lui D. Roșca „Zori”.

* * *

Glas Românesc în regiunea secuizată — Anul XII No. 205.

D-l Octavian Dobrotă întreținătorul scânteii românismului în regiunea secuizată — scrie în acest număr un articol de interes general : „Noi suntem marii vinovați”. Extragem din acest articol un pasagiu plin de adevăr... „Pericolul intern nu sunt așa dar streinii

— minoritarii cari trag mereu cu coada ochiului spre Tisa — ci, în primul rând, ai noștri, Românii cari n'au înțeles încă să-și ridice capul, să-și îndrepte șira spinării, să fie autori în țara lor, ci păstrează încă atitudinea de supus smerit“...

Din restul gazetei, desprindem aceiași luptă românească asupra problemei Românilor secuizați.

* * *

Lumina — Anul I No. 4
Liceul Român din Grebena

Revista primită dela frații noștri din Grebena ne-a umplut inima de bucurie. „Lumina“ lor este semnul simțămintelor românești.

În condițiuni tehnice ireproșabile revista Lumina ne aduce unele creionări ale Grebenei, creionări ale d-lui Anton Ciumetti. În aceeași măsură elevul Zuca redă: cadrul geografic, istoricul comunei precum obiceiurile și tradițiile Samarinei. Foarte interesantă este deasemenea pagina folklorului cu specificul ei aromân. La pagina recenziilor găsim recenzată cartea d-lui Th. Capidan: Romanitatea balcanică.

* * *

Știu—Anul I No. 1

Liceul Decebal-Deva

Un cuvânt de mulțumire pentru d-l prof. I. Boteanu, directorul liceului, grație căruia elevii liceului din Deva se pot mândri azi că au o revistă exemplară. Cele 40 de pagini, cari alcătuiesc revista, cuprind articole de o importanță de netăgăduit. Din lipsă de spațiu ne vedem obligați să lăsăm recenzarea lor pentru numărul viitor.

M. I. M.

Reviste primite

Revista Gând și Slovă Oltenească—
anul II, Nr. 11, 12, 13, 14—Craiova.

Gazeta Pământului—anul V, Nr. 151,
152 și 153—Călărași.

Revista Iconar—anul II, Nr. 3, 4—
Cernăuți.

Gazeta Gorjanul—anul XIII, Nr. 47,
48—Tg.-Jiu.

Gazeta Glas Românesc în Reg. Se-
cuizată—anul VII, Nr. 205, 206—Odorhei

Revista Eu și Europa—anul I, Nr.
4—Deva.

Revista Catedra—anul X, Nr. 95-
96—Galați.

Revista Școala și familia de mâine—
anul IX, Nr. 89-90—București.

Revista Tinerețea—anul II, Nr. 1—
București.

Revista Festival—Silistra.

Reviste școlare

Lumina—anul I Nr. 4 — Liceul Ro-
mân din Grebena.

Rev. Soc. M. Eminescu — anul VII
Nr. 14 — Liceul M. Eminescu Chișinău.

Rev. Amicul Tinerimei—anul IX Nr.
2, 3, 4, — Liceul Tg. Jiu.

Rev. Știu — anul I Nr. 1 — Liceul
Decebal Deva.

Rev. Primăvara Literară — anul I Nr.
1 — Liceul Gh. Lazăr, Sibiu.

Redacționale.

După cum am anunțat și în primul număr al revistei noastre, repetăm și acum că această revistă este a elevilor și pentru elevi. De aceea, numărul acesta în întregime este scris de ei, căci noi, cei dela conducere, am socotit că, în primul rând, trebuie să încurajăm cât mai mult bunele lor intenții de manifestare.

Dacă unele idei din articolele numărului de față nu sânt de perfect acord cu noi, totuși le-am publicat, fiindcă, prin forma și conținutul lor, merită să vadă lumina zilei și fiindcă, prin aceasta, vor fi un imbold și pentru ceilalți.

De asemenea, rugăm pe elevi să cumpere și să răspândească revista cât mai mult, fiindcă numai cu sprijinul lor revista își va putea continua apariția.

Revistele, care deși au sosit la redacție nu au fost recenzate, le cerem scuze, rămânând a le recenza în numerele viitoare.

Revistele care primesc „Curierul Liceului“ la redacție sunt rugate a ne onora cu schimbul.

Pentru revistă primim cu plăcere colaborarea elevilor și elevelor dela alte școli. Manuscrisele se vor scrie citeț pe o singură față.

Correspondența se primește la Liceul „Sf. Petru și Pavel“, Ploiești. Rugăm a se menționa „pentru Curierul Liceului“.

TIPOGRAFIA „CONCURENȚĂ”

V. DUMITRESCU

PLOEȘTI
B-dul FERDINAND I, 52
(IN CURTE)

SUCURSALA CÂMPINA
Strada CAROL I, 46
(VIS-A-VIS DE TERASĂ)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prețul 10 Lei